

2011

DİYARBAKIR ORGANİZE SANAYİ BÖLGESİ Sorunlar ve Yapılması Gerekenler

16 Eylül 2011

İÇİNDEKİLER

1. ORGANİZE SANAYİ BÖLGESİ (OSB)	4
1.1. Türkiye'de OSB Uygulamaları	5
1.1.1 Türkiye'de OSB'lerin Kuruluş Amaçları	5
1.1.2 OSB'lere Uygulanan Teşvik ve Muafiyetler	7
1.2. Diyarbakır Organize Sanayi Bölgesi	8
2. DOĞALGAZ SORUNU	10
2.1. OSB'lerin Doğalgaz Sorunları-Çözüm Önerileri ve Örneklerin İncelenmesi	10
2.2. Diyarbakır OSB Doğalgaz Sorunu ve Çözümü	13
2.2.1. Diyarbakır Organize Sanayi Bölgesi Doğalgaz Mühendislik Dosyası.....	16
2.2.2. BOTAŞ ve OSB Müdürlüğüne Yapılan Çalışma	18
2.2.3. Sonuç	19
3. ELEKTRİK SORUNU	21
3.1. OSB'lerin Elektrik Piyasası Faaliyetlerine İlişkin Yönetmelik ve Diyarbakır OSB	21
3.2. "OSB'lerin Elektrik Faaliyetlerine İlişkin Yönetmelik" Uygulamaları ve Sorunlar	27
3.3. Diyarbakır OSB Ne Yapmalı?.....	32
3.3.1. Diyarbakır OSB Müdürlüğü Tarafından Elektrik Enerjisi Sorununun Değerlendirilmesi	33
3.3.2. TEİAŞ'ın Diyarbakır OSB Elektrik Enerjisi İle İlgili Raporu	34
3.3.3. Diyarbakır OSB Yönetim Kurulu Kararlarında Elektrik Enerjisi Sorunu	36
4. SU SORUNU	37
4.1. Su Altyapısı Mevcut Durumu.....	37
4.2. Su Aboneleri.....	37
4.3. Kayıp, Kaçak Durumu.....	38
4.4. OSB'nin Aldığı Tedbirler.....	38
4.5. Yeterli Su Tedariki İçin Yapılması Gerekenler	39
5. ÇEVRE DUVARI VE ÇEVRE DÜZENLEMESİ	40
5.1. Çevre Duvarı	40
5.1.1. Çevre Duvarı İhale Durumu.....	40
5.1.2. Çevre Duvarı Maliyeti ve Nasıl Karşılanacağı	40
5.2. Çevre Düzenlemesi.....	40

5.2.1.	<i>OSB İç Yolların Düzenlenmesi</i>	40
5.2.2.	<i>Kanalizasyon ve Atık Su</i>	41
5.2.3.	<i>Yönlendirme Tabelaları</i>	41
6.	İŞLETME, İSKÂN VE TAPU SORUNLARI	42
6.1.	Plan Değişiklikleri Mevcut Durumu	42
6.2.	Tapu Almak İçin Bekleyenlerin Durumu	42
6.3.	Ruhsatlandırma İşlemleri Mevcut Durumu	42
6.4.	İfraz, Tevhit ve Parselasyon Durumu	42
7.	ARAZİ VE PARSEL TAHSİS SORUNU	43
7.1.	Parsel Tahsislerinde Mevcut Durum	43
7.2.	Yer Talebi İçin Uygulanması Gereken Kriterler	43
7.3.	OSB'ye Yer Tahsisi İçin Başvuruda Bulunanların Mevcut Durumu	43
8.	OSB'NİN KURUMSAL DURUMU	43
8.1.	Örgütsel İlişkiler	45
8.2.	OSB'nin Gelirleri	46
8.2.1.	<i>Katılma Payları</i>	46
8.2.2.	<i>Krediler</i>	46
8.2.3.	<i>Arsa satışları</i>	47
8.2.4.	<i>Yönetim Aidatları</i>	49
8.2.5.	<i>İşletme Gelirleri</i>	49
8.2.6.	<i>Diğer Gelirler</i>	50
8.3.	OSB'nin Giderleri	50
8.4.	Denetim	50
8.5.	Diyarbakır OSB'de Kurumsal Yapı ve Öneri	51
8.5.1.	<i>Diyarbakır OSB Hizmet Birimleri ve Personel Durumu</i>	51
8.6.	Diyarbakır OSB Personel İhtiyaç Analizi	51
8.6.1.	<i>Mevcut Durum</i>	51
8.6.2.	<i>İnsan Kaynağı İhtiyacı</i>	54
8.7.	Diyarbakır OSB Bütçesi	54
8.7.1.	<i>2008 Yılı Bütçesi</i>	54
8.7.2.	<i>2009 Yılı Bütçesi</i>	55

8.7.3.	2010 Yılı Bütçesi.....	56
8.7.4.	2011 Yılı Bütçesi.....	56
8.7.5.	Ödemelerin Tahsilâtı.....	56
8.7.6.	Genel Değerlendirme	57
8.8.	Diyarbakır OSB Karar Alma Süreçleri.....	57
9.	KATI ATIK VE ATIK SU ARITMA SORUNU	57
10.	DEMİR YOLU SORUNU.....	58
11.	DİĞER SORUNLAR	61
11.1.	Sağlık Ocağı ve Ambulans	61
11.2.	İtfaiye	62
11.3.	Banka Şubesi	63
11.4.	Atıl Durumda Bulunan Tesislerin Değerlendirilmesi (Kiraya Verilmesi veya Satışları).....	63
11.4.1.	Katılımcının Tesisini Kiralama Şartları.....	64
12.	SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	67
EK-1: DİYARBAKIR OSB'DE ARSA TALEBİNDE BULUNAN YATIRIMCILARIN LİSTESİ ... Hata!		
Yer işareti tanımlanmamış.		

1. ORGANİZE SANAYİ BÖLGESİ (OSB)

OSB'nin temel amaçlarından birisi, çok önemli bir ülke ve bölgesel kalkınma aracı olarak algılanmasıdır. Bir ülkenin kalkınması ve refah seviyesinin yükselmesi, değişen ve gelişen toplum ihtiyaçlarını karşılayacak üretim birimlerinin artması ve gelişmesi ile doğru orantılıdır. Üretim birimleri içinde önemli bir yer tutan Küçük ve Orta Boy İşletmelerin (KOBİ) yoğun olarak konuşlandığı alanlar OSB'lerdir. Başka bir anlatımla KOBİ'lerin teşvik edilmesi ve geliştirilmesi için en uygun ortamlardan birisi OSB'lerdir.

19. yüzyılın sonlarında sanayinin belirli bir plan dâhilinde yerleştirilmesi ve geliştirilmesinin önemine bağlı olarak dünyada ilk örneğinin İngiltere'de görüldüğü organize sanayi bölgesi (OSB) uygulamasına, 20. Yüzyılın başlarında başta ABD olmak üzere diğer gelişmiş ülkelerce de başlanmıştır. İlk uygulamaların amacı, sanayicilerin altyapılı arsa ihtiyaçlarının karşılanması yoluyla bu bölgeleri inşa eden özel firmaların kâr elde etmeleri olmuştur. İkinci Dünya Savaşıyla birlikte başlayan dönemde OSB'ler bir devlet yatırımı olarak uygulanmaya başlamış ve az gelişmiş ülkelerde küçük ve orta ölçekli işletmelerin geliştirilmesi amacıyla hizmet eder bir biçimde düzenlenmiştir.

OSB'nin ekonomideki yeri ve önemi, benzer nitelikli yatırımlarda sağlanan tasarruflarda kendini göstermektedir. Sanayi yatırımı için uygun nitelikte arazi temini, zemin etüdü, hâlihazırdaki imar uygulamaları, altyapı ve üstyapı tesislerinin inşasında büyük tasarruflar olmaktadır. Yapılan bu tasarrufların değerlendirilmesinde ciddi kavram ve ölçüm problemleri olmasına karşın, ölçeğe bağlı olarak altyapı maliyetlerinde büyük tasarruflar yapıldığına dair göstergeler bulunmaktadır.

Ekonomik anlamda büyük önem arz eden çevreyle ilgili giderlerin azaltılması daha işin başında ve OSB'de yer alan tüm işletmeler açısından dikkate alınmaktadır. Ülke kalkınmasını yönlendirmek, bölgeler arası kalkınmışlığı dengelemek amacıyla uygulanan teşvik, destek ve istisnalar açısından da OSB önem arz etmektedir. Bu tür uygulamalar için en uygun alanlar, sanayinin toplu olarak bulunduğu alanlardır. Teşvik, destek ve istisnaları uygulayan birimlerle işletmelerin mekânsal yakınlığının sağlanmasında da OSB'ler, önemlidir. OSB projesi, yerli sanayiye geliştirmek ve sanayi üretimini artırmak amacıyla teşvik politikalarının bir parçası olarak da algılanmaktadır. OSB'nin oluşturulması, bu teşvik politikalarının uygulanması yoluyla

sınâî kalkınmanın gerçekleştirilmesiyle beraber yerli sanayinin düzenli ve planlı gelişimini de sağlamayı amaçlamaktadır.

1.1. Türkiye'de OSB Uygulamaları

4562 sayılı Organize Sanayi Bölgeleri Kanunu, OSB'leri “*Sanayinin uygun görülen alanlarda yapılanmasını sağlamak, çarpık sanayileşme ve çevre sorunlarını önlemek, kentleşmeyi yönlendirmek, kaynakları rasyonel kullanmak, bilgi ve bilişim teknolojilerinden yararlanmak, sanayi türlerinin belirli bir plan dâhilinde yerleştirilmesi ve geliştirilmesi amacıyla; sınırları tasdik edilmiş arazi parçalarının imar planlarındaki oranlar dâhilinde gerekli idari, sosyal ve teknik altyapı alanları ile küçük imalat ve tamirat, ticaret, eğitim ve sağlık alanları, teknoloji geliştirme bölgeleri ile donatılıp planlı bir şekilde ve belirli sistemler dâhilinde sanayi için tahsis edilmesiyle oluşturulan ve bu Kanun hükümlerine göre işletilen mal ve hizmet üretim bölgeleri*” olarak tanımlamaktadır.

1.1.1 Türkiye’de OSB’lerin Kuruluş Amaçları

- Sanayinin disipline edilmesi,
- Şehrin planlı gelişmesine katkıda bulunulması,
- Birbirini tamamlayıcı ve birbirinin yan ürününü teşvik eden sanayicilerin bir arada ve bir program dâhilinde üretim yapmalarıyla, üretimde verimliliğin ve kar artışının sağlanması,
- Sanayinin az gelişmiş bölgelerde yaygınlaştırılması,
- Tarım alanlarının sanayide kullanılmasının disipline edilmesi,
- Sağlıklı, ucuz, güvenilir bir altyapı ve ortak sosyal tesisler kurulması,
- Müşterek arıtma tesisleri ile çevre kirliliğinin önlenmesi,
- Bölgelerin devlet gözetiminde, kendi organlarınca yönetiminin sağlanması,

Şeklinde özetlenebilmektedir.

Türkiye’de 1960 yılında başlayan planlı kalkınma döneminde sanayinin “lokomotif” sektör olduğu açıklıkla belirtilmiş, ekonomik dengenin kurulması, ekonomik ve toplumsal kalkınmanın birlikte gerçekleştirilmesi, belli bir hızda büyüme ve sanayileşmeye önem verilmesi gibi uzun

vadeli hedefler belirlenmiştir. Belirlenen hedefler doğrultusunda; ülkede sanayinin geliştirilmesi amacıyla uygulamaya konulan pek çok teşvik tedbirlerinden biri olan OSB uygulamalarına, ilk olarak 1962 yılında Bursa'da bir OSB kurulmasıyla başlanmıştır. 1962 yılından başlayarak bugüne kadar 27.298 hektar büyüklüğünde 143 OSB hizmete sunulmuştur. 1962 yılından 2002 yılı sonuna kadar 70 OSB Projesi tamamlanmıştır. 2003- 2010 yılları arasında ise 73 OSB faaliyete sokulmuştur.

OSB'lerin hızla çoğalması, ülkenin ekonomik yelpazesinde öneminin giderek artması ve OSB'lerin tüzel kişilikten yoksun olması sebebiyle pek çok hukuki sorunların meydana gelmesi, yeni bir yasal düzenlemeyi zorunlu hale getirmiştir. Uzun süren araştırma ve çalışmalar sonucu 4562 sayılı Organize Sanayi Bölgeleri Kanunu 12.04.2000 tarihinde TBMM' de kabul edilmiş ve 15.04.2000 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Söz konusu Kanun gereğince hazırlanması gereken "Organize Sanayi Bölgeleri Yer Seçimi Yönetmeliği" 21.05.2001–24408 ve "Organize Sanayi Bölgeleri Uygulama Yönetmeliği" 01.04.2002–24713 tarih ve sayılı Resmi Gazete'lerde yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. "Organize Sanayi Bölgeleri Yer Seçimi Yönetmeliği" 17.01.2008 tarih ve 26759 sayılı Resmi Gazete'de, "Organize Sanayi Bölgeleri Uygulama Yönetmeliği" de 22.08.2009 tarih ve 27327 sayılı Resmi Gazete' de uygulamalar esnasında doğan ihtiyaçlar sebebi yeniden düzenlenerek söz konusu eski Yönetmelikler yürürlükten kaldırılmak suretiyle yürürlüğe girmiştir. Türkiye' de OSB'ler halen söz konusu mevzuatlara göre kurularak yönetilmektedir.

Mer'i mevzuata göre dört tip OSB tanımı bulunmaktadır. Bunlar:

- a) Farklı sektörlerde faaliyet gösteren tesislerin yer aldığı Karma OSB'ler,
- b) Aynı sektör grubunda ve bu sektör grubuna dâhil alt sektörlerde faaliyet gösteren tesislerin yer aldığı İhtisas OSB'ler,
- c) 4562 sayılı Kanununun 26'ncı maddesine göre özel hukuk tüzel kişilerince veya gerçek kişilerce kurulan Özel OSB'ler,
- d) Organize Küçük Sanayi Bölgeleri (OKSB)'dir.

Ayrıca, genel idare giderleri için Bilim, Sanayi ve Bakanlığı'ndan kredi kullanan OSB'ler ve Kredi Kullanmayan OSB'ler diye de OSB'ler tanımlanırlar.

OSB'lerin kuruluş ve işleyişinden yetkili ve sorumlu Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'nın OSB'ler üzerindeki görev ve yetkileri;

- Yer seçimini yönetmek ve oy birliği ile seçilen yeri OSB alanı olarak tasdik ve ilan etmek,
- OSB' nin kuruluşunu onaylayarak tüzel kişilik vermek,
- İmar planı ve altyapı projelerini tasdik etmek,
- Kamulaştırma taleplerini inceleyerek "*Kamu Yararı Kararı*"nı vermek,
- Kredi talebi uygun görülen OSB'leri kredilendirmek,
- Gerekli gördüğü hallerde veya şikâyet üzerine OSB'lerin her türlü hesap ve işlemlerini denetlemek ve gerekli tedbirleri almak,

Olarak özetlenebilir.

Grafik – 1: OSB Kuruluş Talebi ve Müteakip İşlemleri

1.1.2 OSB'lere Uygulanan Teşvik ve Muafiyetler

OSB tüzel kişiliğine;

- ↪ İnşaat bitim tarihini takip eden Bütçe yılından itibaren 5 yıl süre ile emlak vergisinden,
- ↪ OSB'lerin kendi binalarının tüketeceği elektrik ve havagazı için elektrik ve havagazı tüketim vergisinden,
- ↪ Arsa ve işyeri teslimlerinde KDV'den,

- ↪ Bina inşaat ve yapı kullanma izni harcından,
- ↪ Kurumlar vergisinden,
- ↪ Tevhit ve ifraz işlem harcından,
- ↪ Belediye sınırları ve mücavir alanlar içinde bulunan ancak, Belediyelerin çevre temizlik hizmetlerinden yararlanmayanlar,
- ↪ Merkezi atık su arıtma tesisi işleten OSB tüzel kişilikleri ilgili idarelere ödenecek atık su bedelinden muaftır.

OSB'lerde yer alan işletmelere;

- ↪ İnşaat bitim tarihini takip eden Bütçe yılından itibaren 5 yıl süre ile emlak vergisinden,
- ↪ Belediyelerin çevre temizlik hizmetlerinden yararlanmayan işletmeler çevre temizlik vergisinden,
- ↪ Bina inşaat ve yapı kullanma izni harçları,
- ↪ Tevhit ve ifraz işlem harçları,
- ↪ Merkezi atık su arıtma tesisi işleten bölgelerdeki işletmeler atık su bedelinden muaftır.

1.2. Diyarbakır Organize Sanayi Bölgesi

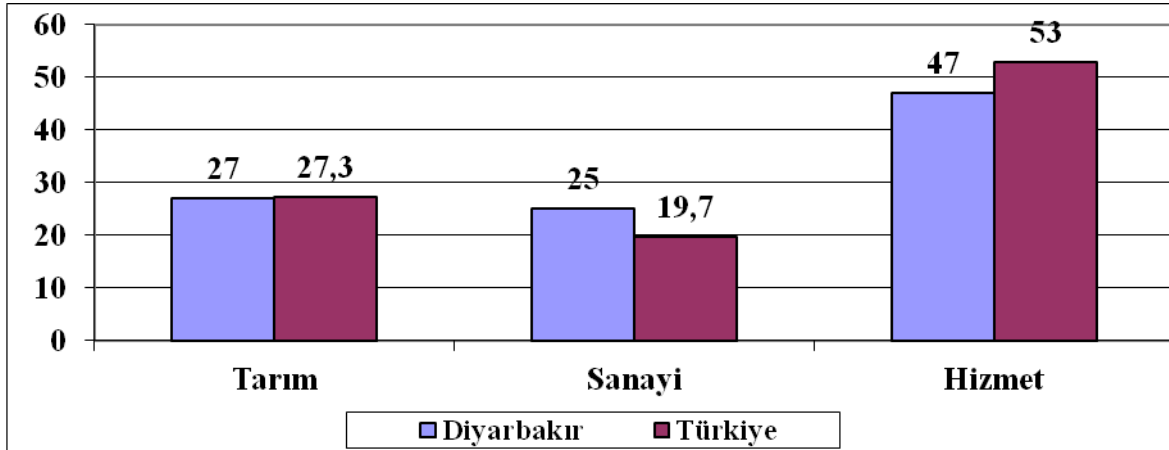
Diyarbakır-Elazığ Devlet Karayolunun 22'inci kilometresinde toplam 532 hektar üzerinde kurulmuş olan Diyarbakır Organize Sanayi Bölgesi'nin 328 hektarlık kısmı "*sanayi alanı*" olarak planlanmıştır. Bu alanda 261 parsel mevcuttur. 5.000-45.000 m² arasında değişen parsel alanlarıyla yatırımcılara arsa temini sağlamaktadır. Ayrıca mevcut parsellerin dolmak üzere olduğu ve ek organize sanayi için çalışmaların yürütüldüğü bilgisi de Organize Sanayi Müdürlüğü tarafından verilmiştir.

Tablo – 1: OSB’de Yer Alan İşletmelerin Faaliyet Durumları

İşletmenin Durumu	Firma Sayısı	Tahsis Edilen Parsel Sayısı
Üretimde olan	111	151
Üretimde olan (dönemsel)	13	14
İnşaat aşamasında olan	23	29
Proje aşamasında olan	14	14
Faaliyeti duran firmalar	16	21
Boş Parseller	21	23
TOPLAM	198	252

Diyarbakır Organize Sanayi Bölgesinde mevcut istihdam sayısı 3.500 kişi civarındadır. Bölgenin tam kapasite ile işletmeye geçmesi halinde, ön görülen istihdam sayısı 8.000 kişi civarındadır.

Grafik – 2: İstihdamın Sektörel Dağılımı (%)

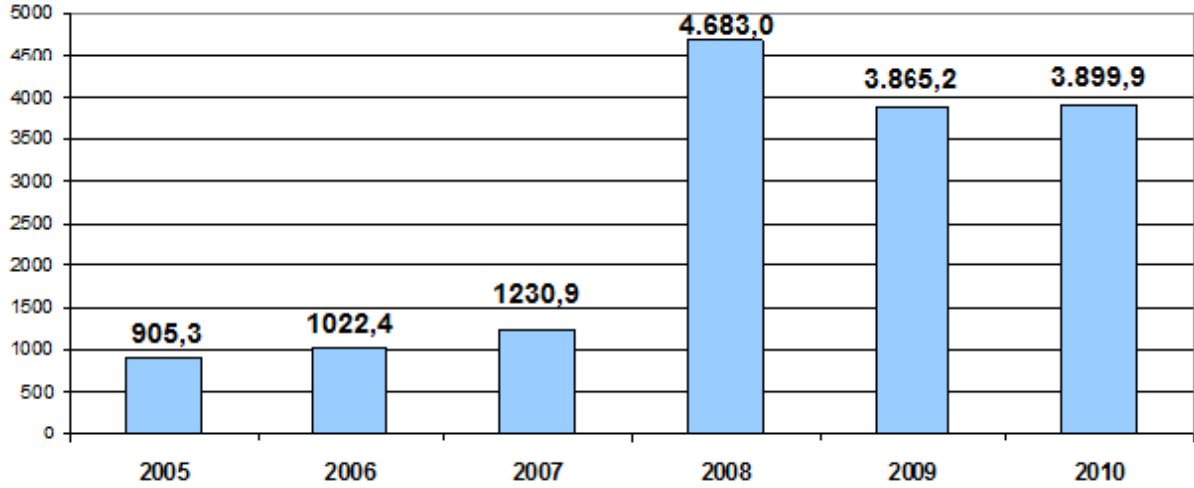

2. DOĞALGAZ SORUNU

2.1. OSB'lerin Doğalgaz Sorunları-Çözüm Önerileri ve Örneklerin İncelenmesi

OSB'ler ülkemizdeki doğalgazı ilk defa kullanan tüketim noktalarıdır. Hamitabat Termik Santrali, İGSAŞ doğalgazın ilk kullanım noktalarıdır. Doğalgazı ilk kullananlardan Eskişehir Organize Sanayi Bölgesi 23.10.1990 tarihinde doğalgaz tüketimine başlamıştır.

Grafik – 3: Türkiye'deki OSB'lerin Toplam Doğalgaz Tüketimi (milyon m³)

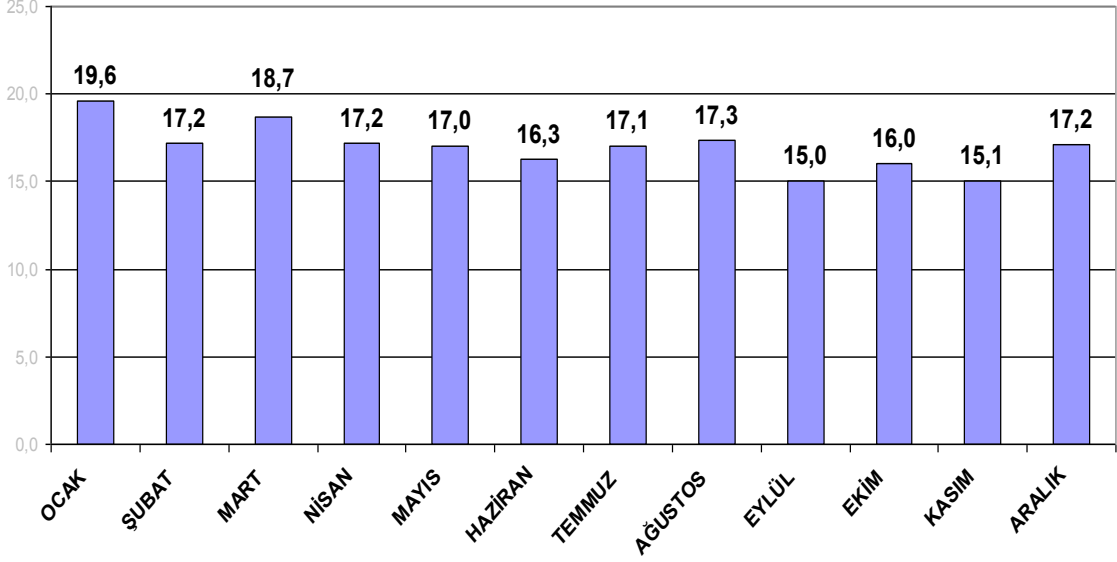
OSBÜK'e üye 60 OSB'nin verileri alınarak yukarıdaki grafik oluşturulmuştur. OSB'lerdeki doğalgaz tüketimlerinin doğalgaz ağının her kente ulaşması ile 8 milyar m³/yıl olacağı tahmin edilmektedir. Hâlihazırda, OSB Doğalgaz A.Ş. ortağı 26 OSB'nin tüketim taahhüdü 6 milyar m³/yıldır.

OSB'ler; yaz-kış ve gece-gündüz tüketimlerinin dengeli olması, tüketim tahminlerinin doğruluğu, tahsilât riskinin azlığı, kısa dağıtım şebekesi ile gaz satışı konusunda cazibe alanı olmaktadır.

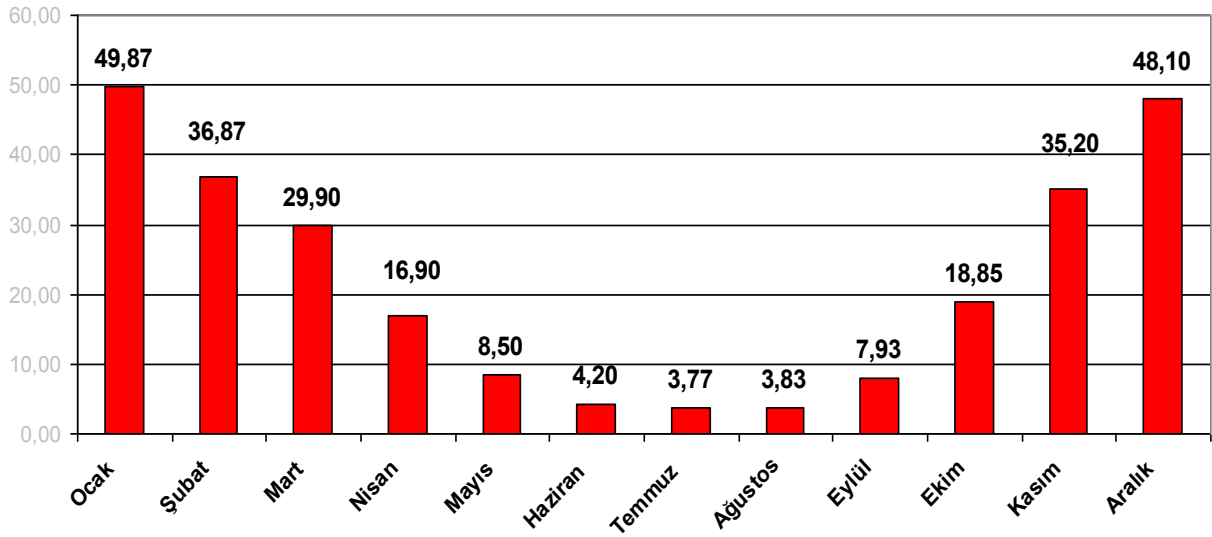
OSB'ler, katılımcıları adına talep birleştiren serbest tüketici konumundadır. Dağıtım hattını yapan, regülatörü tesis eden, dağıtım sistemini işleten, bakım ve onarımını yapan, faturayı kesen, dağıtan ve tahsilat riskini üstlenen, kurumlardır OSB'ler. Ayrıca, bağlantı bedeli ve hat tesis bedeli gibi altyapıya dönük herhangi bir bedel de almayan kurumlardır.

Doğalgaz tüketimi konusunda örnek bir OSB olarak Eskişehir OSB'nin doğalgaz tüketimine ilişkin veriler aşağıda yer almaktadır.

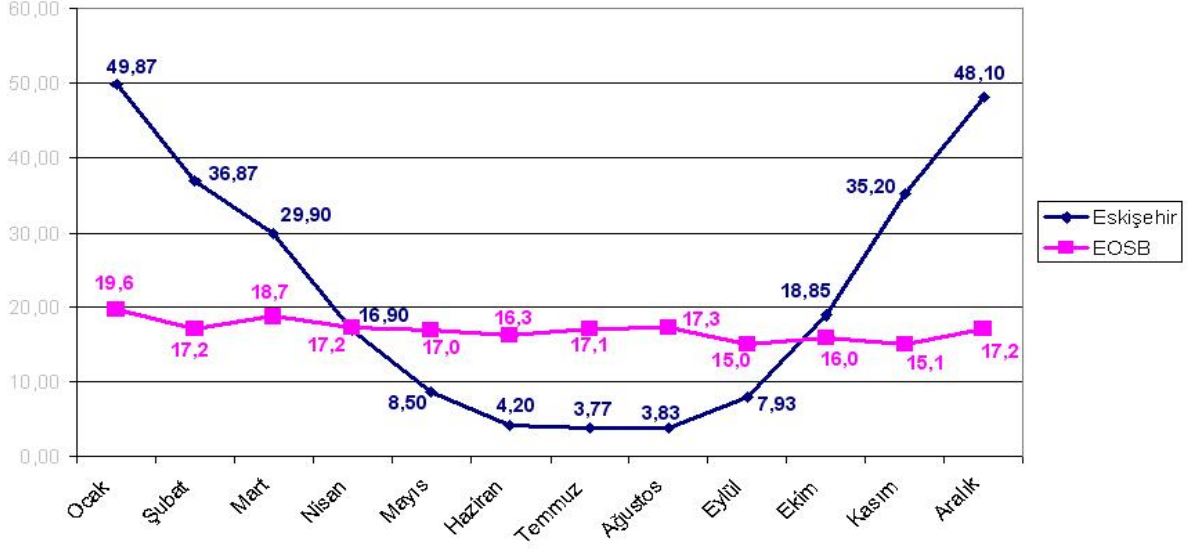
Grafik – 4: EOSB Doğalgaz Tüketimleri Son 3 Yıl Ortalaması Aylar İtibarı İle (milyon m³)

Grafik – 5: Eskişehir Şehir İçi Doğalgaz Tüketimleri Son 3 Yıl Ortalaması Aylar İtibarı İle (milyon m³)

Grafik – 6: Eskişehir Şehir İçi ve EOSB Doğalgaz Tüketimleri Son 3 Yıl Ortalaması Karşılaştırmalı Tablo (milyon m³)

Şehirlerde Doğalgaz Dağıtım Bedelleri:

- Eskişehir 0,023058 TL/m³
- Bursa 2,5 cent/m³
- Ankara 0,0555 \$/m³
- İstanbul 0,085293 TL/m³
- Kayseri 0,076 cent/kWh
- Adapazarı 0,065774 TL/m³
- Balıkesir 0,112 cent/kWh
- Konya 0,064 cent/kWh

OSB'ler içindeki sanayiciler için bulunmaz bir nimet olan doğalgaz, günümüz koşullarında enerji kaynağı olarak halen cazibesini korumaktadır. Ekonomik olarak diğer yakıtlara göre hem ucuz ve yanma verimi yüksek, hem de yandıktan sonra çevreye en az zarar veren maddeler içermesi nedeniyle tercih edilmektedir.

2.2. Diyarbakır OSB Doğalgaz Sorunu ve Çözümü

Türkiye Kalkınma Bankası tarafından 2003 yılında hazırlanan “*Diyarbakır İli Uygun Yatırım Alanları Araştırması*”na göre, yöre ekonomilerine en büyük katma değeri sağlayabilecek sektör, sanayi sektörüdür. Bu sebeple yörelerin gelişme dinamiğinde sanayileşme çok özel bir yer almaktadır.

Bölgemizde kurulan Karacadağ Kalkınma Ajansı tarafından hazırlanan **2011-2013 Yılları Bölge Planı**’nda da bölgemizin gelişip kalkınması için öncü sektör olarak belirlenen sektörlerden biri “**sanayi**” sektörüdür. Çünkü Doğu ve Güneydoğu Anadolu İllerimizin merkezi konumunda olan Diyarbakır, komşu ülkeler olan İran, Irak ve Suriye ile son dönemde geliştirilen olumlu siyasi ve ekonomik ilişkiler sonucu büyük bir fırsat yakalamıştır. Bu fırsat iyi değerlendirildiğinde, Diyarbakır’ın Bölgemizin ve Ortadoğu’nun önemli sanayi üretimi ve ihracat merkezlerinden biri olması mümkündür.

Diyarbakır, oldukça genç bir nüfusa sahip olup son yıllarda kent merkezine doğru oluşan göç sonucu bir takım ekonomik ve sosyal sorunlar yaşamaktadır. Bu sorunların başında da, yeni istihdam olanaklarının oluşturulamaması, işsizlik ve bunun yarattığı diğer sosyal sorunlar gelmektedir. Bölgemizde yaşanan işsizlik ve istihdam sorunlarının çözümü için de sanayi sektörünün geliştirilmesi büyük önem taşımaktadır.

Ancak, İlimizde sanayi sektörünün gelişmesi için yatırım ikliminin uygun hale getirilmesi gerekmektedir. Uygun yatırım iklimi oluşturmak için de atılacak ilk adım, *sanayi altyapısının iyileştirilmesi* olacaktır.

Diyarbakır’da, hâlihazırda sanayi üretimi yapan firmaların büyük çoğunluğu OSB’de yer almaktadır. OSB’de parsel bazında doluluk oranı % 100 olup, üretim ve inşaat aşamasında olanların oranı ise % 80’dir. Bu nedenle, mevcut OSB’ye yeni alan dâhil edilmesi için çalışmalar sürdürülmektedir. Fakat Diyarbakır OSB, yatırım bütçesi yetersizliği nedeniyle ciddi altyapı sorunlarıyla (doğalgaz, elektrik, atık arıtma, demiryolu bağlantısı... vb) karşı karşıyadır. Ancak bu sorunlar içerisinde **İVEDİLİKLE** çözülmesi gereken sorun, OSB’de doğalgazın bulunmamasıdır.

Bilindiği gibi, sanayi üretiminde doğalgaz kullanımı tüm dünyada olduğu gibi bölgemiz ve ülkemizde de yaygınlaşmaktadır. Sürekli gelişen, geliştikçe değişen dünyamızda sanayicimizin

rekabet edebilmesinin temel yolu; ihtiyaç duyduğu ekonomik, kaliteli, kesintisiz ve temiz bir enerji olan doğalgaz enerjisine sahip olmaktır. Fabrikaların teknik ve teknolojik gelişmeleri ve Diyarbakır'a yönelik yeni yatırım talepleri nedeniyle, OSB'de doğalgaz ihtiyaçları giderek artmaktadır. Diyarbakır Organize Sanayi Bölgesine (OSB) doğalgaz temini, firmaların etkinliğini, rekabet edebilirliklerini arttırmak ve enerji maliyetlerini düşürmek için önemlidir. Aynı zamanda, bölgemizde sağlanan huzur ve güven ortamının etkisiyle son bir yılda OSB'de yatırım yapan firmaların sayısında bir artış göze çarpmaktadır. Özellikle inşaat ve yapı elemanları üretimi sektörü ile mobilya sektöründe büyük yatırımlar söz konusudur. OSB'nin altyapı sorunları iyileştirildiği takdirde, bu tür büyük yatırımların yan sanayi ve sektörleri tetikleyerek bu alanlarda kümelenmeyi ve yeni istihdam olanaklarının oluşturulmasını teşvik edeceği değerlendirilmektedir.

Diyarbakır OSB Müdürlüğü tarafından yaptırılan Doğalgaz Proje Çalışması, doğalgaz ihtiyaç kapasitesini ve mevcut tesislerin potansiyel kullanım durumunu ortaya çıkarması için önemli bir adımdır.

Diyarbakır OSB doğalgazı için yapılan *Avan Proje* çalışmasıyla;

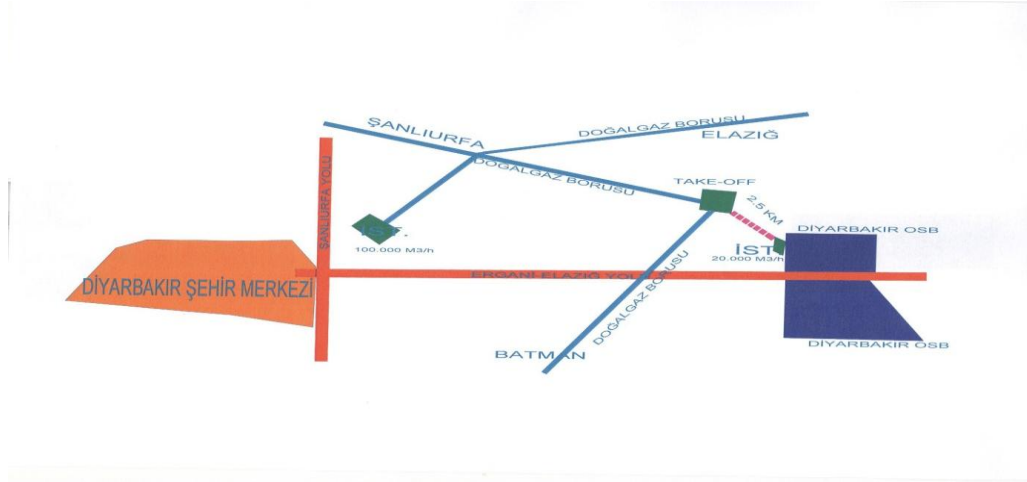
1. Diyarbakır OSB kapsamındaki parsellerin doğalgaz ihtiyaçlarının belirlenmesi,
2. Teknik Şartnamenin hazırlanması,
3. Ana hat güzergâhlarının belirlenmesi,
4. Tasarım ve projelendirmeye esas olacak mühendislik yaklaşımlarının belirlenmesi,
5. Hesaplama ve Detay Çizimleri,
6. Bölge regülatör yerlerinin tespit edilmesi ve bunları besleyecek orta basınç hat güzergahlarının belirlenmesi,
7. Alçak basınçlı ve orta basınçlı hatlara ait boyutlandırma planlarının hazırlanması ve hesaplarının yapılması,

Amaçlanmıştır.

Diyarbakır OSB'nin doğal gaz sorununun çözümü için Valiliğimizin girişimleriyle OSB Müdürlüğünce doğalgaz ihtiyaç kapasitesini ve mevcut tesislerin potansiyel kullanım durumunu ortaya çıkarmak için gerekli proje çalışmaları tamamlanmıştır. Buna göre, OSB'de hâlihazırda

199 firma olduğu ve bu firmaların doğalgaz tüketim ihtiyaçlarının yaklaşık **20.000.000 m³/yıl** (BOTAŞ hesaplamaları baz alınmıştır) olacağı hesaplanmıştır.

Çizim – 1: Diyarbakır OSB Doğalgaz Bağlantısının Tasarlanan Genel Görünümü

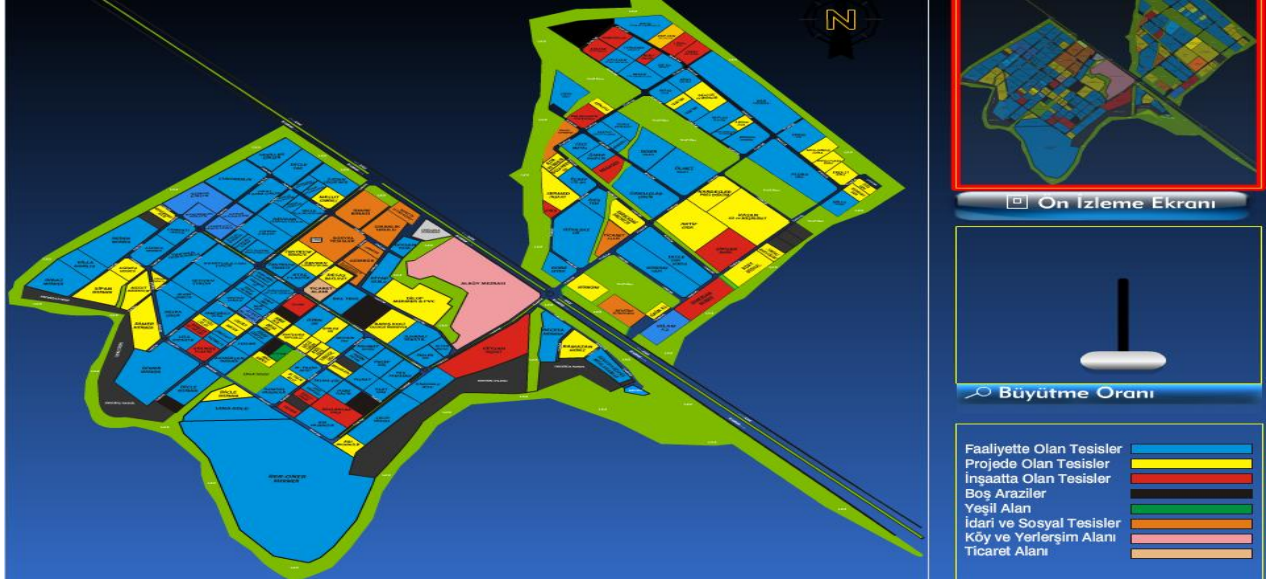

Şanlıurfa'dan gelip Batmana giden doğalgaz borusu üzerinde Diyarbakır OSB'ye en yakın nokta (TAKE-OFF) yaklaşık 674 metre mesafede olup proje kapsamında bu 674 metrelik kısımda boru döşenmesi, OSB'nin yanında **20.000 m³/h** kapasitede bir istasyon yapılması ve OSB'nin içindeki şebekenin inşa edilmesi gerekmektedir. Bu işlerin yaklaşık maliyeti; KDV hariç **1.809.041,00 USD = 3.226.605,5276 TL** olup KDV dâhil maliyeti **3.807.395,00 TL**'dir. Ancak, Diyarbakır OSB Müdürlüğü'nün Bütçesi, doğalgaz altyapısını inşa etmek veya bu amaçla Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'ndan kredi sağlamak için yeterli değildir.

Sanayi altyapısının geliştirilmesi ve sanayi üretiminin artırılarak yeni istihdam olanakları oluşturulması, Diyarbakır'ın cazibe merkezi olma konumunu güçlendirecek; büyüme ve çevresine hizmet verme potansiyeli yüksek olan Diyarbakır kent merkezinin ekonomik kalkınmasına ivme kazandıracak ve nihayetinde kalkınmanın çevre İl ve İlçelere de yayılarak iç göçün bölge içinde tutulmasına katkıda bulunacaktır.

2.2.1. *Diyarbakır Organize Sanayi Bölgesi Doğalgaz Mühendislik Dosyası*

Harita – 1: Diyarbakır OSB Haritası

Organize Sanayi Müdürlüğü'nden alınan bilgilere göre, mevcutta faaliyette olan 105 firma bulunmaktadır. İnşaata başlayan firma sayısı da 36 civarındadır. Tahsisi yapıлып proje aşamasında olan firma sayısı da 40 civarındadır. Fabrikaların birçoğu ziyaret edilmiş olup doğalgaza olan ilgilerinin yüksek seviyede olduğu görülmüştür.

Diyarbakır Organize Sanayi Bölgesi Müdürlüğü ile yürütülen ortaklaşa çalışmalar ile faaliyette olan fabrikalar ziyaret edilmiş olup gerek üretim gerekse ısınma-mutfak için mevcutta kullandıkları yakıt cinsleri ve cihazları tespit edilmiştir. Bu bilgiler tek tek işlenerek faal olan, inşaat halinde olan ve proje aşamasında olan fabrikaların yıllık doğalgaz tüketim ihtiyaçları hesaplanmıştır. Firmaların mevcutta kullandıkları yakıt bilgileri de aşağıda verilmiştir.

Tablo – 2: Diyarbakır Organize Sanayi Bölgesinde Kullanılan Yakıt Bilgileri

Kullanım Amacı	Yakıt Cinsi				
ISINMA	Elektrik				
ÜRETİM	KÖMÜR	ELEKTRİK	FUEL-OİL	LPG	LNG
MUTFAK	LPG Tüpü				

Tablo – 3: Sanayilerde Kullanılan Çeşitli Yakıt Türü Örnekleri

Yakıt Türü	Kalorifik Değer
Doğal Gaz*	8,250 kcal/m ³
Fuel Oil No.4 (Kal-Yak)	9.700 kcal/kg
Fuel Oil No.6	9.200 kcal/kg
Motorin	10.200 kcal/kg
	8.500 kcal/kg
LPG	11.000 kcal/kg
Kömür	5.500 kcal/kg
İthal Kömür	7.000 kcal/kg
Odun	2.500 kcal/kg

Firmaların doğalgaz ihtiyaçlarının belirlenmesinde yukarıdaki tablo bilgilerinden faydalanılmıştır. Firmaların yıllık hesaplanan doğalgaz ihtiyaç bilgileri aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo – 4: Diyarbakır OSB’deki Firmaların Yıllık Doğalgaz Tüketim Bilgileri
(Gizlilik nedeniyle yayınlanmamıştır.)

Diyarbakır Organize Sanayi Bölgesinin Arz Mühendislik proje dosyasına göre yıllık doğalgaz tüketimi **35.250.685 m³/yıl** belirlenmiştir. Diyarbakır Organize Sanayi Bölgesi Doğalgaz Dağıtım Projesi kapsamında, organize sanayi bölgesi içindeki tüm parsellere gerekli debi ve basınçta gaz arzını sağlamak amacıyla uygun boru çapları belirlenmiştir. Doğalgaz dağıtım tasarımları öncelikle EPDK Teknik Şartnamesine ve sonrasında ulusal ve uluslararası standart ve speklere göre yapılmıştır.

Diyarbakır Organize Sanayi Bölgesi için BOTAŞ tarafından OSB’ye TAKE-OFF bırakılmıştır. OSB’ye gaz arzını sağlamak amacı ile **20.000 m³/h**’lik kapasiteli bir RMS-A kurulması planlanmıştır. RMS-A’lar, arazi, inşaat, mekanik, otomasyon ve elektrifikasyonları BOTAŞ teknik şartnamelerine göre tasarlanacaktır. Bölge regülâtörü olarak ise bir adet RMS-B, bir adet KARAVİL firması için SCEED (müşteri regülâtörü) ve ek OSB içinde bir adet TAKE-OFF bırakılmıştır.

Orta basınçlı hatlar tasarlanırken, şebekenin ömrünün 50 yıl olacağı ve 30 yıllık tüketim kapasiteleri dikkate alınmıştır. Şebekenin işletme basıncı, 19–12 bar olarak düşünülmüş olup hidrostatik test basıncı 28 bardır. Şebekede kullanılacak boru malzeme ve boyut standardı olarak API 5 L Grade B kullanılacaktır. 12” ve üzerinde spiral dikişli PE kaplı borular, 10” ve altında dikişsiz çekme PE kaplı borular kullanılacaktır. Kullanılacak fittingler ASTM A 234 standardında, Grade WPB malzemesinde, SCH40 et kalınlığında fittingler kullanılacaktır. Boru et kalınlığı, ASME B 31,8 Gas Transmission And Distribution Piping Systemse göre çelik boru tasarım formülüne göre tayin edilmiştir.

Orta basınç çelik şebekede, boru çapları tasarlanırken normal çalışma durumlarında hızlar 25 m/sn’yi geçmeyecek şekilde tasarlanmıştır. Çelik hatlar üzerindeki vanalar arası mesafeler teknik formülle hesaplanmıştır. Şartnamede yer alan 2 km de bir vana kriterine uyulması gerekmektedir. Buradaki kıstas, 30 dakikada iki vana arasındaki gazın tahliye edilmesidir. Vanalar arası mesafe, işletme basıncına, boru çapına, bir müdahale durumunda etkilenebilecek abonelerin tip ve sayısına ve bir problemde kapatılan vanalar arasındaki gazın belirli bir sürede boşaltılabilmesi gibi yerel fiziksel etkenlere bağlıdır.

Çelik hatlardaki branşmanlar ve farklı yerlerden beslenen çelik hatlar izolasyon contaları ile izole edilecektir. Çelik şebekelerde demiryolu, karayolu ve akarsu vs geçişleri de dikkate alınarak proje çalışmaları yapılmıştır.

2.2.2. *BOTAŞ ve OSB Müdürlüğünce Yapılan Çalışma*

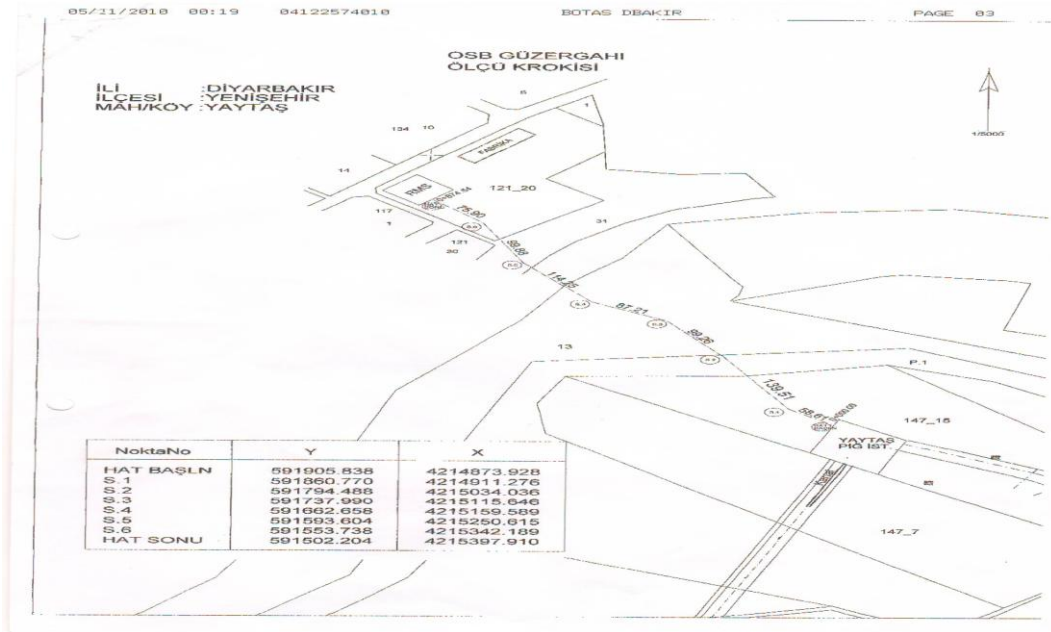
Diyarbakır OSB’ye doğalgaz verilmesi amacıyla BOTAŞ ve OSB yetkililerinin katıldığı toplantıda güzergâh etüdü yapılmış ve aşağıdaki konularda mutabakat sağlanmıştır.

- OSB’ye Adıyaman-Şanlıurfa-Diyarbakır-Elazığ Doğalgaz Boru Hattı YAYTAŞ PIG istasyonundan bağlantı yapılmasına karar verilmiştir.
- Güzergâh uzunluğu yaklaşık 674 metredir. OSB ile BOTAŞ’ın bağlantı anlaşması imzalanmasından sonra güzergâh detaylandırılacak ve uzunluğu kesinleştirilecektir.
- RMS istasyonu, OSB sınırları içerisinde kalan YAYTAŞ Köyü 121 ada 20 parsel numaralı taşınmaza kurulacaktır. RMS’in büyüklüğü OSB’nin ihtiyacına göre sonradan belirlenecektir.
- Kurulması planlanan RMS’den Diyarbakır İline gaz verilmeyeceğinden RMS’in OSB sınırları içerisinde kurulmasında sakınca bulunmamıştır.

- RMS'in kurulacağı parselin fabrika sahası içinde kalmasından dolayı, bu parselde RMS kurulabilmesi için gereken bütün işlemler OSB yönetimi tarafından yapılacaktır.
- Güzergâh üzerinde yapılacak çalışmalar, BOTAŞ'ın emniyet mesafeleri kriterlerine uygun olarak yapılacaktır. Özel geçişler (dere, yol, tren yolu vs.) BOTAŞ tipik projeleri ve güvenlik kriterleri doğrultusunda yapılacaktır.

Ayrıca, 2011/01 numaralı Diyarbakır OSB Yönetim Kurulu kararının 2 inci maddesinde doğalgaz bağlantı sözleşmesinin incelenmesi neticesinde, 4646 sayılı Doğalgaz Piyasası Kanunu ve bu kanuna dayanan mevzuat ve BOTAŞ iletim şebekesi işleyiş düzenlemelerine ilişkin esaslar (ŞİD) çerçevesinde Müşavir Firmanın en kısa zamanda belirlenmesi için teklif çağrısına çıkılmasına karar verilmiştir.

Çizim – 2: BOTAŞ'ın Planladığı OSB Güzergâh Ölçü Krokisi

2.2.3. Sonuç

Arz Mühendislik tarafından yapılan etüt ve proje çalışmaları ve BOTAŞ yetkililerince yapılan değerlendirme sonucu, Diyarbakır OSB'de toplam 199 firma olduğu ve bu firmaların doğalgaz tüketim ihtiyaçlarının yaklaşık **20.000.000 m³/yıl** olacağı hesaplanmıştır.

Şanlıurfa'dan gelip Batmana giden doğalgaz borusu üzerinde Diyarbakır OSB'ye en yakın nokta (TAKE-OFF) yaklaşık 674 metre mesafede olup proje kapsamında bu 674 metrelik

T. C.
KARACADAĞ KALKINMA AJANSI
Diyarbakır Yatırım Destek Ofisi

kısımda boru döşenmesi, OSB'nin yanında **20.000 m³/h** kapasitede bir istasyon yapılması ve OSB'nin içindeki şebekenin inşa edilmesi gerekmektedir.

Diyarbakır OSB'de faaliyet gösteren firmaların doğalgaz ihtiyacı önem arz etmektedir. Ayrıca, yatırım için gelen firmaların OSB'de aradıkları önceliklerden biri doğalgaz altyapısıdır. Çevre illerin OSB'lerinde doğalgaz altyapısının bulunması, Diyarbakır OSB'de faaliyet gösteren firmaların rekabet gücünü ciddi şekilde etkilemektedir. Diyarbakır OSB Müdürlüğü'nün bütçesi doğalgaz altyapısını gerçekleştirmeye ve kredi sağlamaya yeterli değildir. Hâlihazırda öngörülen tüketim yaklaşık 20.000.000 m³/yıl iken, OSB'ye eklenecek yeni alan ile bu tüketim uzun dönemde daha da artacaktır.

Tablo – 5: Diyarbakır OSB Doğalgaz Dağıtım Projesi Orta Basınç Şebeke Maliyet Tablosu
(Gizlilik nedeniyle yayınlanmamıştır.)

Tablo – 6: Diyarbakır OSB Doğalgaz Dağıtım Projesi Alçak Basınç Dağıtım Hatları Maliyet Tablosu

(Gizlilik nedeniyle yayınlanmamıştır.)

Tablo – 7: Diyarbakır OSB Doğalgaz Projesi Toplam Maliyet Tablosu
(Gizlilik nedeniyle yayınlanmamıştır.)

3. ELEKTRİK SORUNU

Yaklaşık bir milyon kişiye istihdam sağlayan OSB'ler ülkemizin sadece sanayi değil, aynı zamanda istihdam kaynağı kuruluşlarıdır. OSB'ler bünyesindeki sanayi tesisleri, üretim ve istihdam üsleri olmanın yanı sıra ekonomimiz için çok önemli olan ihracat faaliyetinin lokomotif konumundadır. Bu nedenle, bu tesislerin enerji ihtiyacının sürekli, kaliteli ve ekonomik şekilde temin edilmesi önem arz etmektedir. Çünkü bu tesisler ancak bütün girdi maliyetlerini ucuzlatarak, rekabet gücünü arttırabilmekte ve dünya ile yarışabilmektedir. 2010 yılı sonuna itibarıyla ülkemizde 263 adet OSB tüzel kişiliği bulunmakta olup, bunların 148 adedi işletmededir.

OSB'ler, başlı başına bir yerel yönetim anlayışı ile üye sanayicilerine altyapı hizmetlerini vermektedirler. İskân raporlarından elektrik, su, doğalgaz benzeri dağıtım hizmetlerine kadar belediye ve diğer dağıtım şirketlerinin görevlerini yapmaktadırlar. Altyapıları yeterli olmayan OSB'lerin karşılaştığı sorunlar doğrudan üyelerine yansdığından, kuruluşu göreceli olarak daha eski olan OSB üyelerine göre yeni OSB sanayicileri rekabet etmekte daha çok güçlük çekmektedirler.

Diyarbakır OSB'de üretim yapan firmalar özellikle elektrik enerjisi problemleri sebebi ile kapasitelerinin karşılığı üretimi yapamamaktadırlar. Enerji arzının yetersiz ve iletim-dağıtım hatlarının kötü şartlarda olması, yeterli kalitede elektrik kullanımını önlemektedir. OSB'de faaliyet gösteren sanayici için elektriğin fiyatından çok kalitesi ve arzı daha çok önem teşkil etmektedir. Bu sebeplerden dolayı Diyarbakır'da üretimin dolayısı ile ihracat ve istihdamın önü tıkanmaktadır.

3.1. OSB'lerin Elektrik Piyasası Faaliyetlerine İlişkin Yönetmelik ve Diyarbakır OSB

12.4.2000 tarih ve 4562 sayılı Organize Sanayi Bölgeleri Kanununa göre kurularak tüzel kişilik kazanan OSB'lerin; onaylı sınırları içerisinde katılımcılarının ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla, 20.2.2001 tarih ve 4628 sayılı Elektrik Piyasası Kanununun dayanılarak hazırlanana "*Organize Sanayi Bölgelerinin Elektrik Piyasası Faaliyetlerine İlişkin Yönetmeliğe*" göre;

➤ *OSB Üretim ve/veya Dağıtım Lisansı;*

- ✓ OSB'ye verilecek lisanslar bir defada en çok **kırk dokuz yıl** için verilir. Lisanslar için geçerli olacak asgari süre on yıldır.
- ✓ **OSB Üretim Lisansı** sahibi OSB; katılımcılarının elektrik enerjisi ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla onaylı sınırları içerisinde üretim tesisi kurulması, işletmeye alınması, elektrik enerjisi üretimi, üretilen elektrik enerjisi ve/veya kapasitesinin satışı ile iştigal edebilir.
- ✓ OSB, katılımcılarının elektrik enerjisi ve/veya kapasite ihtiyacını karşılamak amacıyla serbest tüketici sıfatıyla elektrik enerjisi temin edebilir.
- ✓ OSB, **OSB Dağıtım Lisansı** kapsamında, elektrik enerjisinin katılımcıların kullanımına sunulması ve bu faaliyetlere ilişkin diğer hizmetlerin yürütülmesi ile iştigal eder.
- ✓ OSB, OSB üretim ve/veya dağıtım lisansı kapsamındaki faaliyetleri hizmet alımı yolu ile sağlayabilir. Ancak bu durum ilgili lisans sahibi tüzel kişinin lisanstan kaynaklanan yükümlülüklerini ortadan kaldırmaz.

Türkiye genelinde 2010 verilerine göre, dağıtım lisansı almış 118 OSB bulunmaktadır. Yukarıda belirtilen yönetmelik gereği Diyarbakır OSB, aşağıdaki tabloda gösterildiği gibi Dağıtım Lisansını almıştır.

Tablo – 8: Diyarbakır OSB'nin Dağıtım Lisansı

Şirket Adı	Tesis Yeri	Lisans Tarihi	Lisans No.	Lisans Süresi (yıl)	Şirket Adresi	Şirket Telefonu
Diyarbakır OSB	Diyarbakır	12.11.2008	ED-OSB/1836-1/1305	49	Ergani Karayolu 22. Km Diyarbakır	0412 3450021

Söz konusu Dağıtım Lisansı gereği, ilgili Yönetmelikte Diyarbakır OSB aşağıdaki yükümlülükleri yerine getirmeyi taahhüt etmiştir.

➤ *OSB Dağıtım Lisansı kapsamındaki yükümlülükler;*

- ✓ Lisansında belirlenen onaylı sınırları içerisinde OSB dağıtım sistemi yatırım planını yapmak, yeni dağıtım tesislerini kurmak, gerekli iyileştirmeleri yapmak, ilgili

mevzuat çerçevesinde dağıtım sistemini çevreyle uyumlu bir şekilde işletmek, bakım ve onarımını yapmak, sahip olduğu ve işletmekte olduğu tesislerde her türlü güvenlik tedbirlerini almak,

- ✓ Katılımcılarına, eşit taraflar arasında ayırım gözetmeksizin bağlantı ve sistem kullanım hizmetlerinden oluşan dağıtım hizmetlerini sunmak ve katılımcılarının OSB dağıtım sistemine bağlantı ve sistem kullanım taleplerini, sisteme erişim hakkını gözeterek karşılamak,
- ✓ OSB onaylı sınırları içerisinde bulunan ve başka bir tedarikçiden elektrik enerjisi ve/veya kapasite tedarik edemeyen serbest tüketici olan katılımcılarına elektrik enerjisi temin etmek,
- ✓ Katılımcıları açısından; verimli, istikrarlı ve ekonomik bir sistemin oluşturulması ve korunması için, elektrik enerjisi üretimi, dağıtımını ve diğer hizmetler için uygun alt yapıyı sağlamak,
- ✓ 04.04.2006 tarih ve 26129 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Elektrik Enerjisi Talep Tahminleri Hakkında Yönetmelik hükümleri çerçevesinde, bu lisans kapsamındaki OSB dağıtım bölgesine ilişkin talep tahminlerini hazırlamak ve dağıtım şirketi ve/veya TEİAŞ'a bildirmek,
- ✓ OSB dağıtım bölgesindeki katılımcılarının ve diğer tedarikçilerden elektrik enerjisi ve/veya kapasite temin eden serbest tüketicilere ait kayıtları tutmak, puant taleplerini kaydetmek, sayaç kayıtlarını izlemek ve 03.11.2004 tarih ve 25632 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Elektrik Piyasa Dengeleme ve Uzlaştırma Yönetmeliği çerçevesindeki gerekli bilgi ve belgeleri; ilgili mevzuatın gerektirdiği formatta Piyasa Mali Uzlaştırma Merkezine vermek,
- ✓ Katılımcılarına standart sözleşme sunmak,
- ✓ Serbest tüketici sıfatıyla temin ettiği elektrik enerjisini katılımcılarının kullanımına sunmak ve buna ilişkin diğer hizmetleri yürütmek,

Söz konusu Dağıtım Lisansı gereği, ilgili yönetmelikte Diyarbakır OSB aşağıdaki faaliyetleri ve sorumlulukları yerine getirmeyi taahhüt etmiştir.

➤ *OSB'nin Dağıtım Lisansı kapsamındaki faaliyetleri, görev ve sorumlulukları;*

- ✓ OSB, katılımcılarının elektrik enerjisi ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla, ilgili yönetmelik hükümleri çerçevesinde elektrik enerjisi üretimi faaliyetinde bulunabilir ve/veya serbest tüketici vasfıyla elektrik enerjisi satın alabilir. OSB'nin üretim tesisi kurması durumunda, üretim tesisi ilgili mevzuat çerçevesinde iletim ve/veya OSB dağıtım sistemine bağlanır.
- ✓ OSB, onaylı sınırları içerisinde, dağıtım tesislerinin kurulması, işletilmesi, elektrik enerjisinin dağıtımının yapılması ve ilgili diğer hizmetlerin yerine getirilmesi faaliyetlerini yürütür.
- ✓ OSB, onaylı sınırları içerisinde katılımcılarına elektrik enerjisi temin etmekten, dağıtım tesislerinin gerekli yenileme ve genişleme yatırımları ile işletme ve bakımını yapmaktan, elektrik enerjisinin; verimli, kaliteli, kesintisiz ve güvenilir olarak katılımcılarına sunumu ve kayıp-kaçığın önlenmesi ile ilgili her türlü önlemi almaktan, katılımcılarına eşit taraflar arasında ayırım gözetmeksizin sisteme erişim ve sistemi kullanım imkânı sağlamaktan sorumludur.
- ✓ OSB, sınırları içerisinde serbest tüketici olan katılımcıların, tedarikçilerinin hukuki gerekler nedeniyle ikili anlaşmaları kapsamında taahhüt ettikleri elektrik enerjisi ve/veya kapasiteyi sağlayamadığı durumlarda, bu katılımcılarına elektrik enerjisi ve/veya kapasite temin etmekle yükümlüdür. Lisansı sahibi OSB, bu yükümlülüklerini yerine getirmek üzere mevcut tedarikçileri ve/veya diğer tedarikçiler ile söz konusu serbest tüketici olan katılımcılarına garanti edilen elektrik enerjisi ve/veya kapasitenin teminini içeren son kaynak anlaşmaları yapmak zorundadır.
- ✓ OSB, ölçü devrelerinin kontrolü ve sayaç endekslerin okunması ile tahakkuk ve tahsilâtından sorumludur.

Söz konusu Dağıtım Lisansı gereği, ilgili yönetmelikte Diyarbakır OSB'nin elektrik tüketimi konusunda katılımcılara uygulayacağı bedeller şu şekilde sıralanmıştır;

- ❖ Elektrik enerjisi bedeli,
- ❖ Dağıtım bedeli,

- ❖ TEİAŞ'a ve/veya dağıtım lisansı sahibi tüzel kişiye ödenen, sistem kullanım ve sistem işletimi ile ilgili bedeller,
- ❖ OSB bağlantı bedeli,
- ❖ OSB güvence bedeli,
- ❖ OSB kesme- bağlama bedelinden oluşur.

Diyarbakır OSB tarafından uygulanacak dağıtım bedeli; OSB dağıtım sistem kullanım bedeli ile diğer hizmet bedellerinden oluşur. Dağıtım bedelinin belirlenmesinde aşağıdaki maliyet bileşenleri dikkate alınır:

- ❖ OSB dağıtım sistemi için yapılan her türlü yatırım giderleri,
- ❖ OSB dağıtım faaliyeti için gerekli personel giderleri,
- ❖ OSB dağıtım faaliyeti için gerekli işletme ve bakım-onarım giderleri,
- ❖ Gelir farkı düzeltme bileşeni,
- ❖ OSB dağıtım faaliyetinin hizmet alımı yolu ile sağlanması halinde hizmet alımına ilişkin giderler,
- ❖ OSB içi dağıtım kayıplarının maliyeti,
- ❖ Sayaç okuma, faturalama ve müşteri hizmetlerine ilişkin maliyetlerdir.

Söz konusu Dağıtım Lisansı gereği, Diyarbakır OSB'ye devredilecek tesislerin devir işlemleri şu şekilde olacaktır:

- ✓ OSB sınırları içerisinde olup, bedelsiz olarak veya sembolik bedel ile TEDAŞ'a devredilen tesislerin, mülkiyeti ve işletme haklarının Kanunda belirtilen süre içerisinde, OSB'lere devir işlemlerinin tamamlanmamış olması durumunda; OSB'ler, bu Yönetmelik çerçevesinde lisans başvurusunda bulunamazlar. Ancak; Kanunda belirtilen süre içerisinde devir işlemleri Türkiye Elektrik Dağıtım A.Ş. veya ilgili OSB tarafından başlatılmış olup sonuçlandırılmamış OSB'lere ait lisans başvuruları, bu işlemlerin tamamlanmasını müteakip otuz gün içerisinde yapılır.

Ayrıca;

- ✓ OSB'ler, katılımcıları ile yapmış oldukları sözleşmeleri, OSB'lerin lisansını aldığı tarihten itibaren 180 gün içerisinde ilgili mevzuat hükümlerine uygun olarak yeniden düzenler.

- ✓ OSB dağıtım lisansı başvurusunda, içinde bulunulan yıl için uygulanmak üzere, Kuruma dağıtım bedeli önerisinde bulunulur. Lisansın verilmesi ile eş zamanlı olarak, Kurul tarafından onaylanan dağıtım bedeli uygulaması yürürlüğe girer.

Buna göre, Diyarbakır OSB'nin yıllara göre uygulaması gereken dağıtım bedeli ve diğer iller ile karşılaştırması aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo – 9: Yıllara Göre OSB Dağıtım Bedelleri

OSB Tüzel Kişiliği	2007 Yılı	2008 Yılı	2009 Yılı	2010 Yılı	2011 Yılı
Diyarbakır	-	0,741 YKr/kWh	0,85 Kr/kWh (*)	0,564 Kr/kWh	1,05 Kr/kWh
Balıkesir 2.	2,30 YKr/kWh	2,30 YKr/kWh	0,5 Kr/kWh	0,50 Kr/kWh	0,50 Kr/kWh
Boya ve Vernik (Tuzla)	0,683 YKr/kWh	0,734 YKr/kWh	0,705 Kr/kWh	0,649 Kr/kWh	0,56 Kr/kWh
Demirtaş		0,784 YKr/ kWh	0,784 Kr/kWh	0,50 Kr/kWh	0,60 Kr/kWh
Elazığ	0,94 YKr/kWh	0,98 YKr/kWh	1,03 Kr/kWh	1,088 Kr/kWh	2,13 Kr/kWh
Nilüfer	1,27 YKr/kWh	1,26 YKr/ kWh - SANAYİ SİC. BEL OLMAYAN: 1,52 YKr/ kWh1	1,81 Kr/kWh (**)	1,941 Kr/kWh	3,78 Kr/kWh
Trabzon Beşikdüzü		1,254 YKr/ kWh	2,737 Kr/kWh	2,462 Kr/kWh	2,50 Kr/kWh

Yukarıdaki tablodan da anlaşılacağı üzere, 2011 verilerine göre Balıkesir 2'inci OSB'ye 0,50 Kr/kWh ile en düşük, Nilüfer OSB'ye 3,78 Kr/kWh ile en yüksek dağıtım bedeli uygulamaktadır. Diyarbakır OSB'nin 2010 yılında 0,564 Kr/kWh olan dağıtım bedeli 2011 yılında 1,05 Kr/kWh'e yükselmiştir. Diğer iller göz önünde bulundurulduğunda, Diyarbakır OSB'nin dağıtım bedeli ortalama civarında yer almaktadır. Diyarbakır OSB'nin elektrik enerjisi konusunda vurgulanması gereken en önemli özellikleri:

- Diyarbakır OSB kentte en büyük elektrik tüketimi olan serbest tüketicidir.
- Diyarbakır OSB'nin saatlik elektrik tüketimi tahmin edilebilirdir ve kararlı enerji tüketimi gerçekleştirmektedir.
- Diyarbakır OSB elektrik sisteminin frekans dengelemesine katkı sağlayabilecek ani ve büyük miktarda yük atabilecek bir tüketicidir.

Bu özelliklerinden dolayı Diyarbakır OSB elektrik piyasası içerisinde gerektiğinde farklı üreticilerle ikili anlaşmalar yaparak veya sistem yöneticisi TEİAŞ ile yan hizmet anlaşmaları yaparak ucuz elektrik mal etme potansiyeli bulunan bir tüketicidir.

3.2. “OSB’lerin Elektrik Faaliyetlerine İlişkin Yönetmelik” Uygulamaları ve Sorunlar

- Yönetmeliğin 15’inci maddesinde “...OSB elektrik enerjisi teminine ilişkin maliyetleri içerir ve katılımcılara doğrudan yansıtılır” ifadesinden; OSB abonelerine uygulayacağı Elektrik Satış Tarifesini belirlerken aldığı Tarife Grubu (1, 2, 3, 4, 5) üzerinden olmak kaydıyla değişik tarifelerden (Çift Terim, Tek Terim Sanayi, Ticarethane, Diğer1, Diğer2 vs.) enerji satabilmelidir. Her tarife tipine de ayrı dağıtım bedeli uygulanabilmelidir. Aksi takdirde;
 - Tarife usul ve esaslarına aykırı olacak,
 - Sanayi Sicil Kanununa aykırı olacak,
 - Eşit taraflar arasında ayırım gözetmeme ilkesine aykırı olacaktır.
- TEDAŞ tarafından OSB’ye kesilecek fatura ile OSB’nin abonelere kestiği faturalardaki ETV, TRT Payı ve Enerji Fonu arasında fark oluşmaktadır. OSB yerine TEDAŞ bu vergileri ilgili kurumlara beyan ederek ödediği için OSB vergi ve fon adı altında topladığı bu bedellerin tamamını ödememiş olacaktır. Bu da her hangi bir inceleme anında cezai müeyyide gerektirecektir. TEDAŞ, OSB’ye kestiği faturada vergi ve fonları kesmeyerek, OSB abonelerine keseceği faturada bu fon ve vergileri göstererek ilgili kurumlara beyan etmesi ile ilgili olarak Yönetmelikte düzenleme yapılması gerekmektedir.
- Bölge içi her türlü bakım-onarım, yatırım, kayıp kaçak, tahsilât sorumluluğunu üstlenmiş olan OSB’ler için Elektrik Piyasası Tarifelerinde OSB’lere özgü bir abone tipi oluşturulması gereklidir. Aksi takdirde ek tarifelerden elektrik satın alınmasına rağmen, dağıtım bedeli ve diğer yasal ilavelerle OSB üyelerine OSB dışındaki sanayicilerden daha yüksek bedellerle enerji satılması sonucu çıkacaktır. Bu durum OSB yatırımcısı aleyhine haksız rekabet doğuracaktır.

- OSB'lere şirket kurma şartı aranmaksızın onaylı sınırları dışında da üretim lisansı olarak elektrik üretme olanağı sağlanmalıdır.
- OSB Dağıtım Bedelinin hesaplanması yöntemindeki gider kalemlerinde OSB idari personelinin (Bölge Müdürü, muhasebe birimi gibi elektrik işlemlerinde yoğunluğu olan) maaş ve diğer giderlerinin ne kadarının yansıtılacağı belirlenmesi gerekmektedir.
- Enerji nakil hatlarını kendileri yapmış olan OSB'lerin, TEDAŞ'ın söz konusu hatların mülkiyetinin TEDAŞ'a ait olduğunu iddia etmesi sebebi ile OSB'ye daha yüksek tarifeden elektrik satışı yapmasının Yönetmelik değişikliği ile önlenmelidir.
- Enerji müsaadesini veren OSB'lere abonelerinin elektrik projelerini onama, elektrik tesislerinin geçici ve kesin kabullerinin yapma yetkisi verilmelidir.
- OSB'ler tarafından tesis edilerek TEDAŞ'a devir edilen ve daha sonra "Onaylı Sınır" dışında kalan ve yalnızca OSB'yi besleyen hatların mülkiyetleri OSB'lere devredilmelidir.
- OSB'lerin gelecekte öz sermayesi ile üretim tesisi kurabilmeleri için bu günden elektrik gelirlerinden özel bir fon ayırarak birikim yapması gereklidir. Aksi halde, OSB'ler hiçbir zaman Üretim Tesisi kuramaz veya yüksek faizlerle borçlanmak zorunda kalırlar.
- Kapasite yönünden sakınca olmayan yerlerde TEİAŞ'a ait 154/33 kv trafoların OSB'lere uygun bedeller tahsis edilerek OSB'lerin iletim müşterisi olmaları sağlanmalıdır.
- Bağlantı ve Tarife Sorunları:

Tablo – 10: TEDAŞ'ın Fonsuz Elektrik Satış Tarifeleri

İLETİM	I No.lu tarife	Dağıtım şirketinden enerji alan iletim sistemi kullanıcısı tüketiciler
DAĞITIM	II No.lu tarife	İletim şalt sahalarının dağıtım şirketinin kullanımındaki OG baralarına özel hattı ile bağlı tek bir tüzel kişi durumundaki kullanıcılar
	III No.lu tarife	İletim şalt sahalarının dağıtım şirketinin kullanımındaki OG baralarına dağıtım şirketi hattı ile bağlı tek bir tüzel kişi durumundaki kullanıcılar

IV No.lu tarife	Diğer Tüm Dağıtım Sistemi Kullanıcıları
V No.lu tarife	Tedarikçisine direk hatla bağlı tüketicilerin emre amade kapasite bedeli

Tablodan da görüldüğü üzere, I No.lu tarife İletim Sistemi Kullanıcısı olup diğerleri Dağıtım Sistemi kullanıcılarıdır. I No.lu tarife kullanıcıları en düşük fiyatlı enerji kullanan aboneler olup, aşağıya doğru indikçe enerji fiyatı pahalılaşmaktadır. OSB'ler I No.lu tarifeden elektrik almaktadırlar. Ancak elektrik satış tarifelerinde en düşük fiyattan olması gereken I No.lu tarife, II No.lu tarifeden daha yüksek hale gelmiştir. 1 No.lu tarife kullanıcıları her türlü yatırım ve işletme giderlerini, kayıp ve kaçaklarını kendileri karşılamak durumunda olmalarına rağmen böyle bir sorumluluğu ve yükümlülüğü olmayan 2 No.lu tarife kullanıcılarından daha pahalı enerji kullanmak zorunda kalmışlardır.

Tablo – 11: 1 ve 2 No' lu Tarifelerde Oluşan Birim Maliyet Değişimleri (2007 – 2009)

Dönem	1 Nolu Tarife Birim Maliyeti (Kr)	2 Nolu Tarife Birim Maliyeti (Kr)	Birim Maliyet Farkı (%)
Ara.07	9,590	9,641	-0,53
Oca.08	10,529	10,351	1,72
Tem.08	13,186	12,677	4,01
Eki.08	14,574	13,893	4,91
Oca.09	14,349	13,407	7,03
Nis.09	14,231	13,202	7,23

53 adet OSB TEİAŞ ile bağlantı ve sistem kullanım anlaşmalarını yapmış ve tedarikçisi TEDAŞ ile abone grup değişikliği ile ilgili sözleşmeleri yaparak 1 No.lu tarife uygulamalarına geçmiştir.

- Organize Sanayi Bölgelerinin kuracağı Elektrik Üretim Şirketlerinin OSB dışına çıkarak, yenilenebilir enerji kaynaklarından ucuz enerji üretmelerinin önü açılmalıdır. OSB Tüzel Kişiliğinin katılımcılarının elektrik ihtiyacını maksimum kalite ve minimum fiyat ile temin etmesine gerekmektedir. Diyarbakır OSB'nin yenilenebilir enerjinin en önemli kaynaklarından olan, ilimizin yüksek potansiyelli, güneş enerjisinden faydalanması gerekmektedir. Güneş Enerjisinden elektrik üretimi için Diyarbakır OSB'nin fizibilite çalışmasını bir an önce gerçekleştirmesi elzem görülmektedir.
- Organize Sanayi Bölgelerinin Elektrik Faaliyetlerine İlişkin Yönetmelik; dağıtım sistem kullanım bedelleri hesabında dağıtım sisteminin kredi ile yapılması halinde yatırım tutarının kredi sözleşmesi anapara ve faiz ödemelerine paralel olarak geri dönüşünün sağlanmasına izin vermektedir. Buna karşılık, söz konusu yatırımların OSB öz varlıkları ile finanse edilmesi halinde; yatırımların geri dönüşünde mali amortisman oranları esas alınarak 22 yıl gibi uzun bir süre de geri dönüşüne izin verilmektedir.
- Enerji dağıtım sistemleri de her yapı ve tesisi gibi sürekli aşınmakta, bazen değişen teknolojiler sebebiyle kısa sürede değiştirilmesi zorunluluk arz etmektedir. Ayrıca; kayıp ve kaçakları önleme, kaliteli ve ekonomik enerji temini ve iletim sistemine bağlantı için yapılacak iletim şalt sahası ve enerji nakil hattı yatırımları da gerekli ve zorunlu olmaktadır. Bu tür yatırımların gerekli olduğu zamanlarda OSB'nin kredi kuruluşlarına gitme zorunluluğunun önlenmesi ve yatırımlarını kısa sürede önceden bu amaçla oluşturduğu birikimlerinden yapabilmesi için; OSB'nin her yıl hesapladığı dağıtım sistem kullanım bedelinin %30'u kadar "İşletme İdame Giderleri Fonu" adı altında bir payı ilave etmesi bir zorunluluktur.
- OSB katılımcılarının ekonomik güçlüğü düşmeleri halinde OSB'lerin elektrik/doğalgaz tüketim bedelinden doğan alacaklarının diğer alacaklılar yanında önceliği bulunmamaktadır. OSB'lerin elektrik aboneleri sanayi tesisleri olduğundan ekonomik güçlüğü düşen firmaların ödeyemedikleri fatura bedelleri çok yüksek değerler tutmakta ve bir veya birden fazla firmanın ekonomik güçlüğü düşmesi halinde OSB bütçeleri de sarsıntı geçirmektedir. Söz konusu alacakların imkânsız hale gelmesi halinde de söz konusu zararı diğer katılımcıların karşılaması gibi bir durum meydana gelmektedir. Bu sebeple, OSB'lerin katılımcılarından alacakları güvence bedelleri büyük önem taşımaktadır.

Organize Sanayi Bölgelerinin Elektrik Faaliyetlerine İlişkin Yönetmelik 'in konu ile ilgili 17/4 maddesi “OSB katılımcılarına uygulanacak OSB bağlantı bedeli, OSB güvence bedeli, OSB kesme-bağlama bedeli; OSB'nin sınırları içerisinde bulunduğu dağıtım bölgesi için Kurul tarafından onaylanan bedelleri aşamaz” hükmüne amirdir. Buna göre, OSB'nin talep ve tahsil edeceği güvence bedeli OSB'nin içerisinde bulunduğu dağıtım bölgesi için uygulanan miktarı aşamamaktadır. Bu oranın OSB'ler için özel olarak düzenlenmesi gerekli ve faydalı olacaktır.

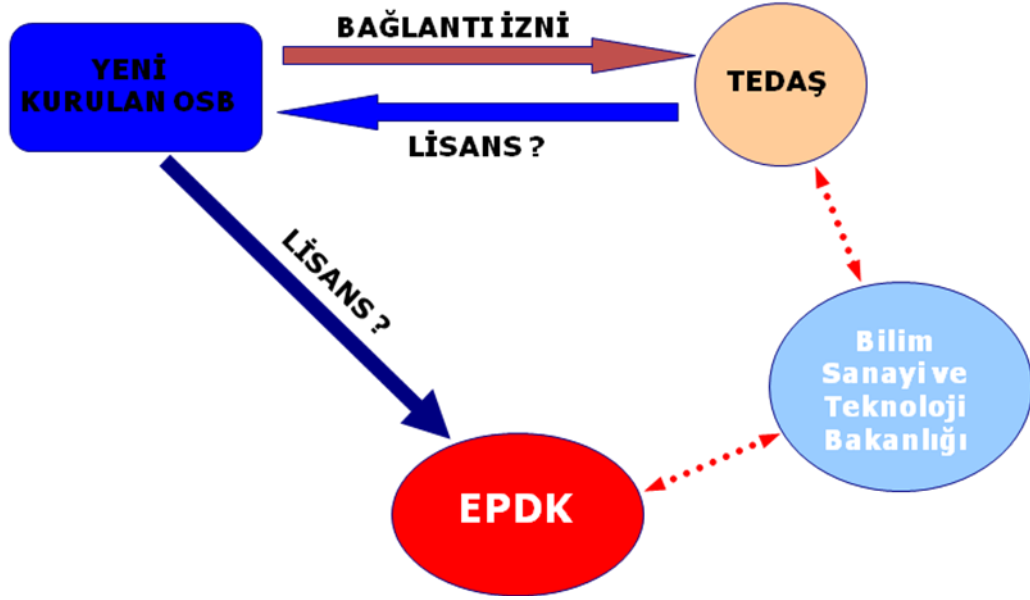
OSB onaylı sınırları içerisindeki katılımcıların “Yapı Ruhsatı”, “Yapı Kullanma Ruhsatı” ve “İşyeri Açma ve Kullanma İzni” OSB Tüzel Kişiliği tarafından verilmektedir. Türk Ceza Kanununun 184 üncü maddesi gereğince “Yapı Kullanma İzin Belgesi” olmayan binalara elektrik ve su verilmesi ve kullanımına izin verilmesi çeşitli cezalara tabidir. Buna karşılık “Yapı Kullanma İzin Belgesi” alınmayan katılımcıya pek çok mali yükümlülüğü vardır. Bu durumda şantiye elektriği bağlatan katılımcı, binasını tamamlamasına rağmen bürokratik ve mali yükümlülüklerden kaçınarak üretime başlamakta ve “Yapı Kullanma Ruhsatı” ile “İşyeri Açma ve İşletme Ruhsatı” almaktan kaçınmaktadır. Elektrik kesme işlemi karşısında da üretim ve istihdama katkı gibi savunmalarla sürekli ek süre talebi ile karşılaşmaktadır. Bu durumun ancak ekonomik yaptırımla önüne geçilebileceği düşüncesinden hareketle, OSB'lere, normal elektrik fiyatından daha yüksek şantiye elektriği tarifesi uygulanmasına izin verilmesi ve bu hususun dağıtım bedeli hesaplanmasında dikkate alınmaması gerekmektedir.

Organize Sanayi Bölgelerinin Elektrik Faaliyetlerine İlişkin Yönetmelik hükümlerinde OSB'lerin katılımcıları için uygulayacağı farklı dağıtım bedellerinin (Şantiye, ticarethane ve mesken gibi) EPDK tarafından onaylanmasına olanak veren düzenlemenin yapılması. Veya onaylı sınırları içinde mesken ve ticarethaneler bulunan OSB'lerde OSB'nin muvafakati ile bu tür tüketicilerin elektrik enerjisi ihtiyacının, dağıtım sisteminde gerekli düzenlemeler yapılarak enerji ihtiyacının ilgili dağıtım şirketi tarafından karşılanmasına olanak sağlanmalıdır.

OSB'ler, elektrik tüketicisi sanayiciler tarafından yönetilmektedir. Bu nedenle dağıtım tarifesi onayı Genel Kurul ve Müteşebbis Heyet, tarafından yapılmalı ve uygulanmalıdır. EPDK denetim görevini üstlenmelidir.

Yeni Kurulan OSB'ler Elektrik Yatırımı İçin Bağlantı İzni Başvurusunu TEDAŞ'a yapar. TEDAŞ'ta EPDK'dan lisans talep eder.

Grafik – 7: OSB’lerin Elektrik Yatırımı Bağlantı İzni Başvuru Prosedürü

3.3. Diyarbakır OSB Ne Yapmalı?

- Enerji servisleri güçlendirmeli.
- Enerji hatları geliştirmeli (yer altı hatları tercih etmeli).
- Uzaktan Sayaç okuma sistemi kurmalı.
- Katılımcıların tüketim bilgilerini izlemeli ve arşivlemeli.
- Tarife çeşitleri konusunda tüketicileri bilgilendirmeli, sanayicinin en ucuz tarifeyi kullanmasını sağlamalı.
- Reaktif enerji kullanımı konusunda sanayici bilinçlendirilmeli ve kapasitör bakımlarının periyodik bakımının yapılması sağlanmalı.
- Sanayiciyi verimli motor kullanmaya yönlendirmeli.
- Sanayi tesislerinin enerji verimliliğini artırıcı etütler yapmalı.
- Sanayi tesislerinin elektrik sistemi analiz etmeli, sistemi olumsuz etkileyen harmonikler v.s. için tedbirler almalı, yatırımların yapılmasını sağlamalı.
- Sanayiciyi, elektrik şebekesini olumsuz etkileyen büyük motorların duruş-kalkışında kullanmak üzere yumuşak yolvericili (inverter) sistemlere yönlendirmeli.

- Bunların dışında Diyarbakır OSB’de bulunan Elektrik Birimine aşağıdaki faaliyetler düzenli yaptırılmalı:
 - ❖ Trafo merkezlerinin genel bakım ve temizliklerinin yapılması: Bölgeyi besleyen 12 adet Trafo Merkezinin trafo, role, kesici, ayırıcı vb. bakım ve temizlikleri yapılmalıdır.
 - ❖ Akü Redresör yenilenmesi: Trafo merkezlerinde boşalan Akü-Redresör gruplarının yerine yeni gruplar alınarak montaj edilmelidir.
 - ❖ OSB’nin girişinde bulunan kavşak yolların sinyalizasyon ve yol aydınlatma işleri yapılmalıdır.
 - ❖ Elektrik birim fiyatları takip edilerek sanayicinin yüksek fiyattan enerji alması önlenmeli ve ilgili yerlerle iletişim sağlanmalıdır.
 - ❖ Peryodik enerji analizleri yapılarak OSB’nin enerji tüketimi takip edilmeli ve kayıp-kaçak engellenmeye çalışılmalıdır.

OSB yönetimi, elektrik üretim sistemi olan, doğalgaz yakıtlı, kojenerasyon santralini kurmak için fizibilite çalışmaları yapmalıdır. Dolayısıyla OSB bütçesine katkı sağlayacak Elektrik Üretim Lisansını EPDK’dan almalıdır. Konu değerlendirilirken yakıtın sürekli temin edilebilmesi, ısı değeri, depolama kolaylıkları, nakliye şartları, fiyatı, v.b. gibi kriterler esas alınmalıdır. Manisa OSB konu ile ilgili örnek alınabilir.

3.3.1. Diyarbakır OSB Müdürlüğü Tarafından Elektrik Enerjisi Sorununun Değerlendirilmesi

Diyarbakır OSB Müdürlüğü 16.05.2008 tarihinde OSB’de elektrik sisteminde oluşan problemlerin çözümü ile ilgili TEİAŞ yetkilileri ile gerçekleştirdikleri toplantı sonrasında aşağıda yer alan görüşleri TEİAŞ’a yazılı olarak iletmişlerdir:

- Bölgemiz TEİAŞ’ın 380/154/33 Kv Diyarbakır-3 olarak bilinen Trafo merkezinin müstakil 10 ve 11 nolu fiderlerinden beslenmektedir.
- Bölge içi elektrik sistemindeki mevcut AG - OG hatları ile D 11 ve bölge içinde bulunan 10 adet trafo merkezlerinde acil olarak bakım, onarım ve iyileştirmelerin yapılması gerekmektedir. Bununla ilgili olarak Bölge Müdürlüğünün teknik elemanlarının tespitleri neticesinde 550 bin TL kaynağa ihtiyaç duyulmaktadır.

- TEİAŞ 33 Kv'lık barasından beslenen Dicle Dağıtımına ait şebekelerden kaynaklanan (şehir ve köy) geçici ve kalıcı arızalar esnasında meydana gelen bozucu etkileri (dalgalanma ve ani gerilim düşümleri) nedeniyle OSB'ye ait fidelerin bağımsız bara sistemine alınması gerekmektedir.
- 33/33 Kv, 20 MVA'lık otomatik kademe değiştirmeye sahip bir güç trafosu kurulması halinde ise gerilim düşmeleri ve darbelerin asgariye ineceği, söz konusu tesisin kurulması için TEİAŞ temsilcisinin belirttiği gibi 1 milyon TL kaynağa ihtiyaç duyulmaktadır.
- En uygun çözümün ise TEİAŞ'ın önerdiği 154/33 Kv, 50 MVA'lık güç trafosunun bölgeye yakın hazine alanlarından 15 dönümlük bir alanın kamulaştırılmasının yapılarak tesisin kurulmasıdır. Bu konuda, TEİAŞ'ın ödenek talebinin Diyarbakır OSB tarafından karşılanması mümkün görülmemektedir.

3.3.2. TEİAŞ'ın Diyarbakır OSB Elektrik Enerjisi İle İlgili Raporu

Cazibe Merkezleri Programı Pilot Uygulaması kapsamında düzenlenen çalışma toplantısı kapsamında Diyarbakır OSB elektrik enerjisinde yaşanan problemler ile çözümüne ilişkin önerilerimiz aşağıda yer almaktadır.

Toplantı konusu olan Diyarbakır OSB TEİAŞ'a ait 380/154/33 KV Diyarbakır-3 olarak bilinen Trafo merkezinden 33 KV'lık gerilim seviyesi ile yaklaşık 12 Km uzunluğunda 477 MCI iletkenli çift devre hattın ve fider 10 ile 11 olarak adlandırılan müstakil 2 fiderden beslenmektedir. Halen OSB'nin puant yükü 12 MW'tır. TEİAŞ sisteminde ve 33 KV'lık E.N. hattında kapasite ve yük ihtiyacı açısından bir problem bulunmamaktadır. Asıl sorun, 33 KV'lık TEİAŞ barasından beslenen Dicle Elektrik Dağıtım İl Müdürlüğüne ait şebekelerden (TEDAŞ müşterisi, şehir ve köy şebekelerinden) gelen geçici ve kalıcı arızalar esnasında bara geriliminden meydana gelen bozucu etkilerinin (dalgalanma ve ani gerilim düşümleri) yol açtığı durumdur. Bu olumsuz durum; gerilim dalgalanmalarına karşı korumasız olan sanayicinin üretiminde maddi kayıplara yol açmaktadır. OSB'nin elektrik enerjisi probleminde çözüm önerileri;

- OSB Yönetimi, deneyimli bir Elektrik Mühendisi başkanlığında bir ekip oluşturmalı, tesislerinin periyodik kontrol ve bakımlarını acilen yapmalıdır. Çünkü tesis uzun zamandır bakım görmemiştir.

- OSB, gerilim düşümleri ve darbelerden minimum seviyede etkilenmesi için tesislerine 33/33 KV, 20 MVA'lık otomatik kademe değiştirmeye sahip bir güç trafosu (regülatör güç trafosu) temin etmelidir.
- TEİAŞ yatırım programında 400/33 KV, 125 MVA'lık Güç Trafosu tevziatı yer almaktadır. Bu tesisin tamamlanması halinde OSB'nin şikâyetleri azalacaktır.
- OSB'nin en ideal beslenme şekli; yeterli ödeneğin (yaklaşık 16 dönüm arazi ve 5 milyon TL) olması halinde TEİAŞ standartlarına uygun 2-3 km'lik bir irtibat hattı ile yükte otomatik kademe değiştiriciye sahip 154/33 Kv, 50 MVA'lık bir güç trafo merkezinin tesis işlemidir. Bu öneri en ideal çözüm olup şikâyetlerin önleneceği bir çözümdür.
- Eğer OSB'nin yeterli ödeneği yoksa gerekli müracaatlar TEİAŞ Genel Müdürlüğü nezdinde yapılmak kaydıyla yaklaşık 16 dönümlük arazi temin edilerek 154 KV 2-3 Km'lik irtibat hattı ile 154/33 KV, 50 MVA'lık bir güç trafosunun tesisi TEİAŞ yatırım programına alınması sağlanmalıdır. Bu öneri TEİAŞ'ın ödenek durumuna göre 4-5 yıl içinde gerçekleştirilebilir.

Tablo – 12: Diyarbakır OSB İçin Yıllık Dağıtım Bedeli Hesaplama Tablosu (2008)

(Gizlilik nedeniyle yayınlanmamıştır.)

Diyarbakır OSB Müdürlüğü'nden alınan ve 2008 yılına ait olan yukarıdaki tabloda OSB dağıtım sistemine girmesi öngörülen elektrik enerjisi miktarı 60.000.000 kWh/yıl'dır. OSB dağıtım sisteminde tüketime sunulması öngörülen elektrik enerjisi miktarı 58.800.000 kWh/yıl ve kayıp enerji miktarı 1.200.000 kWh/yıl olarak hesaplanmıştır. Bu tabloda yer alan bilgilerin üretime geçen yeni tesisler dikkate alınarak, OSB elektrik ekibi tarafından güncellenmesi gerekmektedir. DEDAŞ'tan alınan 2010 yılı verilerine göre, Diyarbakır OSB'de özel trafolu firma sayısı 99, A.G. abone sayısı 50 olmak üzere toplam abone sayısı 149 olarak belirtilmiştir. Buna göre OSB'nin 2010 yılı tüketim miktarı yaklaşık 30.000.000 kWh/yıl olarak gerçekleşmiştir.

Tablo – 13: Yıllar İtibariyle OSB'de Faaliyet Gösteren Firmaların Enerji Tüketim Miktarı

(Gizlilik nedeniyle yayınlanmamıştır.)

Diyarbakır OSB elektrik birimi tarafından 2008 yılında hazırlanan ve elektrik altyapısına yapılması elzem görülen yatırım Tablo –14'te yer almaktadır. Ayrıca, Diyarbakır OSB içi

elektrik sistemindeki mevcut AG - OG hatları ile D 11 ve OSB içinde bulunan 10 adet trafo merkezlerinde acil olarak bakım, onarım ve iyileştirmelerin yapılması gerekmektedir.

Tablo – 14: OSB Elektrik Tesisatı Keşif Özeti (2008)

(Gizlilik nedeniyle yayınlanmamıştır.)

Türkiye'deki elektrik dağıtım lisansı almış birçok OSB tarafından Sayaç Otomasyon Sistemi kullanılmaktadır. Kurulan bu sistem sayesinde; abonelerin elektrik sayaçları GPRS şebekesi üzerinden okunmakta ve TEDAŞ'a uygun olarak faturaları oluşturulmaktadır. Sistemde gecikme cezası uygulanabilmektedir. Sahada oluşan herhangi bir değişiklik sistemin geri arama özelliği ile merkezden görülebilmektedir. Abonelere ait belirli aralardaki raporlamalar yapılabilmektedir. Sayaç otomasyon sistemi GSM yedekli çalışmaktadır. Yani GPRS az yoğun olduğu durumlarda GSM veri araması yapılarak acil bilgiler merkeze iletilmektedir. Bu konuda Gaziantep ve Şanlıurfa OSB'ler örnek alınabilir.

3.3.3. Diyarbakır OSB Yönetim Kurulu Kararlarında Elektrik Enerjisi Sorunu

(Gizlilik nedeniyle yayınlanmamıştır.)

4. SU SORUNU

4.1. Su Altyapısı Mevcut Durumu

Diyarbakır Organize Sanayi Bölgesine 3 adet sondaj kuyusundan 39,16 lt/sn su temin edilmektedir¹. Bu sondajlardan 2'si derin (400 m. derinlik) kuyu ve 1'i de sığ (100 m. derinlik) kuyudur.

Tablo - 15: Sondaj Kuyuları Su Debileri

Kuyu	İsmi	Debi (lt/sn)
1	Yeşil (sığ)	14,44
2	Tunç (derin)	11,94
3	Yeni (derin)	12,78
Toplam		39,16

500 m³ ve 5.000 m³ kapasiteli iki adet gömme su deposundan şebekeye içme ve kullanma suyu dağıtımı yapılmaktadır². Şebeke borularının % 60'ı PE (polietilen) ve %40'ı çelik borudan oluşmaktadır. Toplam 28.115 metre içme suyu şebeke hattı mevcuttur³. OSB'deki bütün işletmelere şebekeden su temini yapılabilmektedir.

4.2. Su Aboneleri

Toplamda 198 su abonesi bulunmaktadır. Son 4 yıldaki su abonesinin sayısı ve yıllara göre değişimi aşağıdaki **Tablo 17**'de gösterilmiştir. Son 4 yılda su abonesi sayısının yaklaşık iki katına ulaştığı görülmektedir. 198 abone sayısının OSB'de faaliyet gösteren firma sayısından fazla olduğu görülmektedir. Bunun nedeni bazı firmaların birden fazla su aboneliğinin olmasıdır.

¹ Diyarbakır OSB Bilgi Notu.

² Diyarbakır OSB için Atıksu Arıtma Sistemi ve Katı Atık Yönetim Sisteminin Belirlenmesi Projesi Mevcut Durum Raporu.

³ Diyarbakır OSB için Atıksu Arıtma Sistemi ve Katı Atık Yönetim Sisteminin Belirlenmesi Projesi Mevcut Durum Raporu.

Tablo - 16: OSB Su Abonelerinin Yıllık Sayısı ve Yıllara Göre Değişimi

	Toplam Abone	Yıllık Artış (%)
2008	104	
2009	119	14,4
2010	144	21,0
2011	198	37,5

Tablo 17'deki son 5 yılın su tüketim miktarlarına bakıldığında, su tüketiminin 2006 yılına göre 2010 yılında % 69 arttığı, 2011 yılı sonunda ise (ilk 7 ayın verileri ile karşılaştırıldığında) % 91 oranında artış sağlayacağı hesaplanmaktadır.

Tablo - 17: Diyarbakır OSB Su Tüketiminin Aylara ve Yıllara Göre Dağılımı

Yıllar	Su Tüketim Mik. (M ³)	Yıllık Artış (%)
2006	255.782,86	
2007	353.471,43	38,19
2008	389.331,43	10,14
2009	347.022,86	-10,87
2010	432.232,38	24,55
2011 (7 Ay)	285.985,66	13,43

4.3. Kayıp, Kaçak Durumu

(Gizlilik nedeniyle yayınlanmamıştır.)

4.4. OSB'nin Aldığı Tedbirler

OSB Bölge Müdürlüğü Ağustos ayı içinde Çukobirlik tesisinin içinde bulunan Tunç adlı 400 m. derinliğindeki mevcut kuyunun kapasitesinin artırılması için aşağıdaki çalışmaları yapmıştır:

- Dalgıç pompanın gücünün değiştirilmesi,
- Hp kumanda panosunun değiştirilmesi,
- Ek 30 mt. çelik boru yerleştirilmesi,

➤ Elektrik kablolarının yenilenmesi,

Ayrıca, Diyarbakır Organize Sanayi Bölge Müdürlüğünün yukarıda belirtilen İl Özel İdaresi kaçak ekiplerinin görevlendirilmesi ilgili çalışmaları da alınan tedbirler arasındadır.

Bu çalışmalar sonucunda Diyarbakır Organize Sanayi Bölgesine yeterli su tedariki yapılmıştır. Müdürlük ve OSB'deki firmalarla yapılan görüşmelerde bu çalışmadan sonra su sıkıntısının artık yaşanmadığı belirtilmiştir.

4.5. Yeterli Su Tedariki İçin Yapılması Gerekenler

Diyarbakır Organize Sanayi Bölgesine, 39,16 lt/sn kapasiteli kuyulardan günde 18 saat boyunca depolara su pompalanmaktadır. Bu da günlük 2.538 m³ içme ve kullanma suyu miktarına karşılık gelmektedir. En son 20 Ağustos 2011'de yapılan (30 Haziran-20 Ağustos dönemi) 50 günlük su sayaç okumasında 92.616 m³ su tahakkuku yapılmıştır. Son 50 günün toplam tahakkukunun günlük ortalama kullanım miktarı 1.852 m³'tür. Bu hesaptan da anlaşılacağı üzere şebekeye verilen günlük 2.538 m³/gün su miktarına karşılık OSB'deki tüm fabrikaların günlük 1.852 m³/gün su tüketimi olmuştur. Dolayısıyla, ihtiyacın üzerinde şebekeye su verildiği görülmektedir. Buna göre, 5.000 m³'lük deponun yarısı bile ihtiyaca cevap vermektedir. Dolayısıyla, yeni şebeke deposuna ihtiyaç duyulmamaktadır. Şebeke borularının eski olmaması, şebekedeki su kayıplarının olmasını önlemektedir.

OSB'de su kullanımı ihtiyacının en yüksek olduğu saatlerde (gündüz) su sıkıntısı çekildiği bilinmektedir. Bunun önüne geçmek amacıyla, bu saatlerdeki su ihtiyacının karşılanabilmesi için; deposu olmayan fabrikaların yeni depo yapması, deposu olup yetersiz kalanların depolarını büyütmesi gereklidir. Kuyulardan elektrik ile pompaj yapıldığı için, herhangi bir elektrik kesintisinde bu pompalar durduğunda veya bu pompalar arıza verdiğinde şebekeye su verilememektedir. Bu kesinti ve arızalardan etkilenmemek için de olsa, fabrikaların en az bir günlük su ihtiyacını karşılayacak depolar yapması faydalı olacaktır. Ayrıca on yıldan eski sayaçların da yenileri ile değiştirilmesi gerekmektedir.

5. ÇEVRE DUVARI VE ÇEVRE DÜZENLEMESİ

5.1. Çevre Duvarı

5.1.1. Çevre Duvarı İhale Durumu

OSB'nin prestijini etkileyen, ana yol üzerinde olması nedeniyle görüntü kirliliğine yol açan unsurları engelleyici ve OSB güvenliğinin oluşmasında büyük katkısı olacak duvarların olmayışı Diyarbakır Organize Sanayi Bölgesi için önemli bir sorundur. Özellikle OSB'nin komşu olduğu iki köydeki başıboş hayvanların OSB içerisine girmesini engelleyecek herhangi bir engelin olmayışı nedeniyle mevcut yatırımcılar il dışından gelen müşterilerine bu durumu anlatmakta güçlük çekmektedir. Yola cepheli ve köylere bitişik olan OSB'deki hırsızlıkların da önüne geçilememektedir. Yine giriş kapılarının olmayışı da OSB'nin imajını etkilemektedir. Bu yüzden biran önce çevre duvarlarının ve kapıların yapılması gerekmektedir. OSB'nin her iki etabını da çepeçevre saracak çevre duvarın toplam uzunluğu 17.085 m olarak projelendirilmiştir. Ancak en acil yapılması gereken kısımlar, Diyarbakır-Elazığ yoluna paralel iki tarafın duvar ve kapılarının yapımı olmalıdır. OSB Müdürlüğünden alınan bilgiye göre bütçe kısıtları nedeniyle şimdilik sadece Diyarbakır-Elazığ yolunun sol tarafındaki duvarın ve sol taraftaki iki giriş kapısının bu yıl içerisinde ihale edileceği belirtilmiştir. Yapılması düşünülen duvar 2.700 metre uzunlukta, 1,2 m. yükseklikte ve 15 cm. eninde perde beton olarak projelendirilmiş olup, duvarın üzerine 1,1 m. yükseklikte kafes telli koruma çiti düşünülmektedir. Söz konusu 2.700 metrelik duvar ve iki giriş kapısının yapımı için 500 bin TL'lik bir bütçe ayrılmış olup, daha önceden teklifler alınmıştır. Ancak duvarın ve giriş kapılarının yapılması için Yönetim Kurulu tarafından ihale ilanına çıkılması kararlaştırıldığından, Eylül ayı içerisinde yapılacak ihale ilanı sonucu alınacak yeni tekliflere göre işin yapımına başlanacaktır.

5.1.2. Çevre Duvarı Maliyeti ve Nasıl Karşılanacağı

OSB çevre duvarı yapım işleri OSB'nin aidat gelirleri ile yapıldığı için aidatların düzenli ve eksiksiz toplanması gerekmektedir.

5.2. Çevre Düzenlemesi

5.2.1. OSB İç Yolların Düzenlenmesi

OSB içerisinde 27.832 metre trafik yolu bulunmaktadır. Yolların genişlikleri 25, 20, 13 ve 7,5 metredir. Ana arterler orta refüjlü olup, bütün yolların döşemesi kesme bazalt taş döşemedir.

2000 yılında yapılan yolların, bakım-onarımı rutin olarak yapılamadığı için bazı yerlerde şişmeler ve yerinden çıkan kesme bazalt taşlardan dolayı bozulmalar gözlenmektedir. OSB yolları başlangıçta asfalt olarak projelendirildiği ve daha sonra kesme bazalt döşemesi yapıldığı için çoğu yerde yol seviyesi ve kaldırım seviyesi aynı hizaya gelmekte, haliyle kaldırım belli olmamakta yaya güvenliği tehlikeye düşmektedir. Kesme bazalt taş döşemesi, araç ve yol konforu açısından en konforsuz döşemedir. Bütçe imkânları çerçevesinde, OSB içi yolların sıcak asfalt ile yapılması hem araç konforu sağlayacak hem de toz ve dumanın oluşmasını engelleyecektir.

5.2.2. Kanalizasyon ve Atık Su

OSB içerisinde 22.657 metre kanalizasyon şebekesi, 9.205 metre yağmur suyu şebekesi mevcuttur. Bütün firmaların kanalizasyon şebekesine bağlantısı bulunmaktadır. Kanalizasyon şebekesine bilinçsiz kullanımdan dolayı atılan evsel atıklar tıkanmalara yol açmakta, bakım maliyetini artırmaktadır. Bu konuda OSB'deki firmaların bilinçlendirilmesi gerekmektedir. OSB'nin mevcut vidanjörü temiz su taşımada kullanıldığı için bu tür tıkanmalarda güçlükler çekilmektedir. OSB'ye ek temiz su tankeri veya vidanjör ihtiyacı bulunmaktadır. Ayrıca Yaytaş Köyünün kanalizasyon şebekesi olmadığı için, atık sular OSB içerisine girip açıktan akmaktadır.

5.2.3. Yönlendirme Tabelaları

Diyarbakır Organize Sanayi Bölgesinin girişinde ve OSB içi yollarda yönlendirme tabelalarının yetersizliği görülmektedir. Hem yeni firmaların yönlendirme levhalarının olmayışı, hem de eski tabelaların yazılarının silikleşmesi sonucu OSB'ye gelen misafir ve müşterilerin firmaları bulmasında güçlük çekilmektedir. Yine OSB girişlerinde her etapdaki firmaları gösterir totem şeklinde büyük haritaların olmayışı da, gerek OSB'nin tanıtımı gerekse OSB'de faaliyet gösteren firmaların tanıtımı için ciddi handikap oluşturmaktadır.

6. İŞLETME, İSKÂN VE TAPU SORUNLARI

6.1. Plan Değişiklikleri Mevcut Durumu

6.2. Tapu Almak İçin Bekleyenlerin Durumu

Tablo - 18: 2011 Yılı İçerisinde Üretime Geçip OSB'den Tapu Talebi Onaylanan Firmalar

Tablo - 19: 2011 Yılı İçerisinde OSB'ye Başvuran ve Yönetim Kurulu Tarafından Talebi Yeniden Görüşülecek Firmalar

6.3. Ruhsatlandırma İşlemleri Mevcut Durumu

6.4. İfraz, Tevhit ve Parselasyon Durumu

Tablo - 20: 2011 Yılı İçerisinde İfraz ve Tevhitten Herhangi Birini Veya Her İkisini Birlikte Yapmak İçin Yönetim Kurulundan İzin Almak İsteyen Firmalar

7. ARAZİ VE PARSEL TAHSİS SORUNU

7.1. Parsel Tahsislerinde Mevcut Durum

Tablo – 21: 2011 Yılı İçerisinde Parsel Tahsisi İptal Edilen veya Edilmesi Görüşülen Firmalar ve Ada Parseller

Tablo – 22: 2011 Yılı İçerisinde Yeni Parsel Tahsisi Alan Firmalar ve Tahsis Edilen Ada Parseller

Tablo – 23: Hâlihazırda Boş Olup Yatırımcılara Tahsis Edilebilecek Parseller Ve Öneriler

7.2. Yer Talebi İçin Uygulanması Gereken Kriterler

- Ekonomik olarak yatırımın büyüklüğü,
- İstihdam sayısı,
- Ortaya çıkardığı katma değer,
- İhracata yönelik kapasite,
- Bölgedeki hammaddenin işlenebilmesi,
- Çevreye etkisi.

Tahsislerde öncelik sırası

OSB Uygulama Yönetmeliği MADDE 6- (1): Aynı parselde birden fazla talep olması halinde, gerçek veya tüzel kişiler arasında öncelik sırası; yatırım tutarı, istihdam, ihracat ve ileri teknoloji gibi faktörlere göre Yönetim Kurulunca belirlenir. Alınan kararlarda öncelik gerekçesine yer verilir.

7.3. OSB'ye Yer Tahsisi İçin Başvuruda Bulunanların Mevcut Durumu

8. OSB'İN KURUMSAL DURUMU

OSB'lerin uzun vadeli planlama yapamaması, personel politikasını belirleyememesi, OSB'lerin örgütlenme düzeylerinin düşük olması, başkanın kanaatinin aksine karar almada zorluklar bulunması şeklinde belirlenen sorunlar örgütlenme bozukluğunun dışı vurumudur.

OSB yönetimlerinde yapısal sorun olarak tespit edilen hususlar şu şekilde belirlenmiştir. Her şeyden önce **planlama konusunda yapısal sorun mevcuttur.** Diğer taraftan **eşgüdüm, denetim ve örgütlenme alanlarında da yapısal sorunlar belirlenmiştir.** **İstikrarsızlık, ekonomik zorluklar, toplum yapısı ve kültürel yapı gibi OSB çevresi OSB yönetimini etkilemektedir.** Özellikle ekonomik zorluklar OSB'ler açısından büyük önem arz etmektedir.

Ekonomik zorluğun bir sonucu olarak OSB'ler Bakanlık kredisi kullanmak zorunda kalmaktadır. Böyle bir durum ise başta merkezîyetçilik olmak üzere birçok başka sorunların oluşumuna neden olduğu tespit edilmiştir.

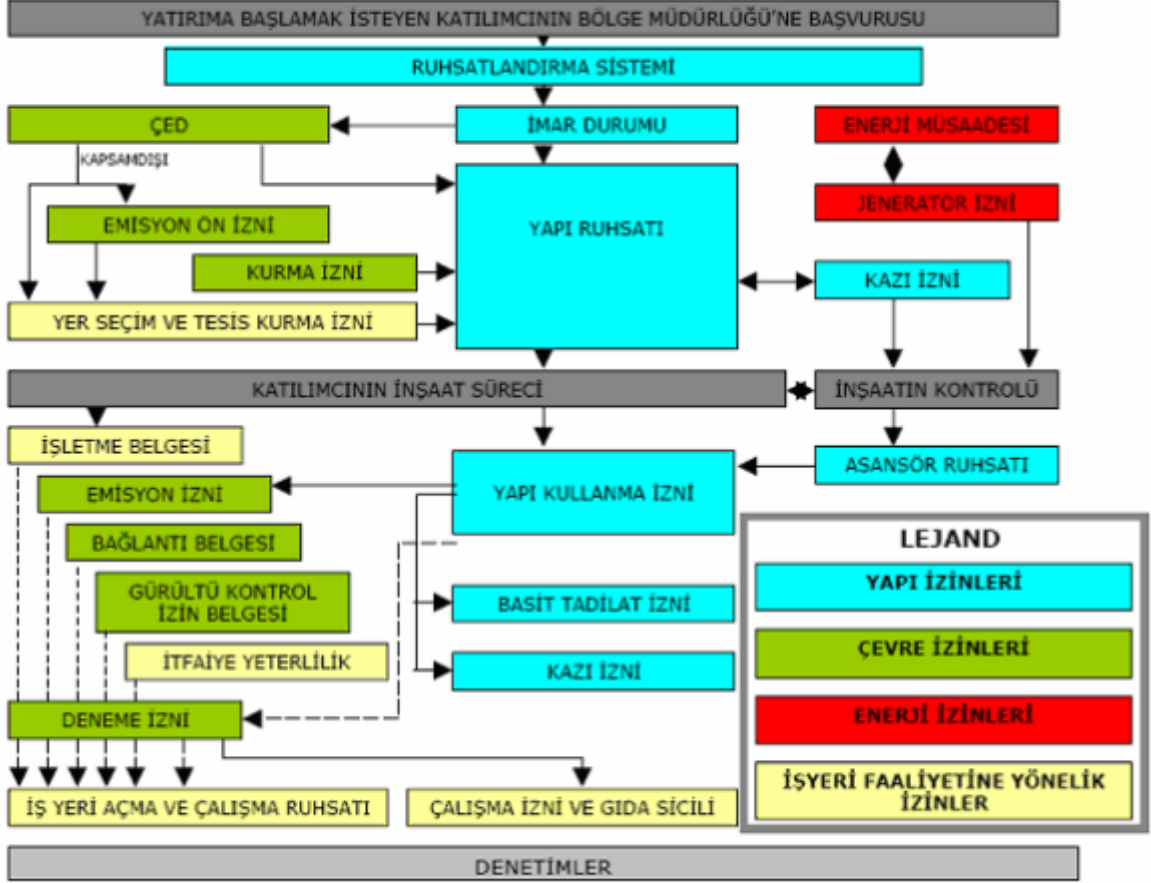
Mevcut OSB Kanunu ile OSB'lere sadece yönetim aidatlarına ilişkin alacakların tahsili ve adına kamulaştırma yetkisi verilmesi açısından kamusal yetki verilmiştir. OSB'lere verilen bu kamusal yetkiler ise, OSB'den beklenen amacın gerçekleşmesi açısından yararlı olmuştur.

OSB tarafından verilen izin ve ruhsatların aksine davrananlar hakkında yaptırım uygulama yetkisinin talebi, OSB'ler adına kamulaştırma yapmak üzere Bakanlık tarafından alınan kamu yararı kararının ve kamulaştırma yetkisinin OSB'lere devredilme talebi ve yönetim aidatlarında olduğu gibi diğer OSB alacaklarının da ilam hükmünde olması OSB'lere kamu gücü kullanma yetkisi verilmesi şeklinde anlaşılmaktadır. Sonuç olarak OSB'lerin hukuki statüsünün özel hukuk tüzel kişisi olması ve fakat OSB'lerin kamusal bir takım yetkilerle donatılması bulgusu elde edilmiştir.

Yapılan araştırma sonucunda **OSB'nin en önemli sorunu yasal düzenlemeler, finansman yetersizliği ve bürokrasi** olarak belirlenmiştir.

OSB'ye en çok ruhsat işlemleri için müracaat edilmektedir. Her hangi bir konu hakkında OSB'ye danışma için müracaat genel olarak üçte bir oranındadır. Özellikle ruhsat işlemleri OSB'lerin yatırımcılar açısından en çok uyguladığı, birçok evrakın ikmalini gerektiren bürokratik bir işlemdir. Dolayısıyla ruhsat işlemlerindeki bürokrasinin temelini yasal düzenlemeler oluşturmaktadır. Muhasebe işlemleri, iş talebi gibi konularda OSB'ye müracaat ise toplam müracaatın üçte birini teşkil etmektedir.

Grafik – 8: OSB'lerde İzin ve Ruhsat Prosedürleri

OSB'lerde, yönetim fonksiyonlarının tamamında bir sorun olduğu konusunda bir genelleme yapılabilir. Ancak bazı yönetim fonksiyonlarındaki sorunlar diğerlerine kıyasla çok önemsizdir. Yapılan araştırmaya göre OSB yönetimlerinde; koordinasyon sorunu % 36, yürütme sorunu da % 33 olarak belirlenmiştir. Bu durum OSB'lerin sevk ve idaresinin OSB yönetimleri tarafından yapılamadığının bir göstergesidir.

8.1. Örgütsel İlişkiler

Organize Sanayi Bölgelerinin, bulunduğu sistem içerisinde çevresinde yer alan sistemin diğer unsurları ile ilişki içerisinde bulunması kaçınılmazdır. Bu ilişkilerden bazıları çeşitli yasal normlarla düzenlenmiş olup, tüm OSB için aynı sonucu doğuracak nitelikte ilişkiler söz konusudur.

Kamu OSB ilişkileri iki farklı temelde oluşmaktadır. Birincisi, OSB'nin; Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığına bağlı olarak çalışmasından kaynaklanan ilişkilerdir. OSB; Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı ile hiyerarşik bir yapı içerisinde bulunmaktadır. Özellikle Bakanlık

kredisi kullanan OSB'nin ilişkisi daha yoğun düzeyde olup, her türlü iş ve işlemlerini koordineli yürütmek durumundadır. İkincisi, OSB ile OSB'nin bulunduğu bölgede bulunan kamu kurum ve kuruluşları ile ilişkilidir. Bu ilişkilerin boyutu ise daha kapsamlıdır. 4562 sayılı OSB Kanunu, işletmelerin tüm izin ve ruhsatlarının OSB Müdürlüğünden alınması gibi bir zorunluluk getirmemiştir. Kanuna göre, işletmeler ile OSB yönetimi, inşaat ruhsatı ve iskân ruhsatı ile OSB tarafından kurulan ve işletilen altyapıların, kurulması ve işletilmesi dolayısıyla zorunlu bir ilişki içerisinde. Aksine bir davranışa ise OSB tarafından uygulanacak bir müeyyide öngörülmemiştir. Başka bir anlatımla, **bir işletmenin inşaat veya iskân ruhsatı almaması durumunda OSB yönetimin herhangi bir yaptırım gücü yoktur.** Ancak, ilgili kamu otoritesine müracaat ederek gereğinin yapılmasını talep edebilir. Diğer taraftan, yürürlükteki mevzuat açısından, bir işletmenin faaliyet gösterebilmesi için, gerekli olan izin ve ruhsatları, ilgili kamu otoritelerinden almak durumundadır. Dolayısıyla OSB bulunduğu bölgedeki kamu organizasyonları ile çok yakın temas içerisinde olmak durumundadır.

8.2. OSB'nin Gelirleri

8.2.1. Katılma Payları

OSB'nin oluşumuna katılan kurum ve kuruluşlar, Bakanlık tarafından belirlenecek kuruluş masraflarına katılmayı Bakanlığa taahhüt ederler. Bu taahhüt, tüzel kişilik iktisabından itibaren OSB'ye karşı da geçerlidir. OSB, müteşebbis heyetini meydana getiren kurum ve kuruluşların katılma paylarını dikkate alarak yıllık yatırımlarını planlar. OSB katılma payı hesabı, Yönetim Kurulu tarafından kullanılır. Bakanlıktan kredi alan OSB'lerde katılma payı hesabı; kredilendirilmeyen giderler, vadesi gelmiş anapara taksitleri, faiz, komisyon ve gider vergisi borçları için kullanılır.

8.2.2. Krediler

Kredilerin kaynağı, OSB yapımı için Bakanlık bütçesinde yer alan ödenekler ile kredi geri dönüşleridir. Bakanlık tarafından OSB'lere kullanılacak kredilerin miktarı, kullanımı ve geri ödemesi hakkındaki esas ve usuller Bakanlık ile Maliye Bakanlığı arasında düzenlenen protokol ile belirlenmiştir. Yatırım Programında yer alan kalkınmada öncelikli yörelerde yapılacak OSB'ler ile biyoteknoloji, gen mühendisliği, bilgi ve iletişim teknolojileri, yeni malzeme teknolojileri, temiz enerji teknolojileri, uzay teknolojileri ve benzeri ileri teknoloji gerektiren

ihhtisas OSB'lere talepleri halinde arsa, altyapı ve genel idare giderleri kredisi; diğer yörelerdeki OSB'lere ise, altyapı ve genel idare giderleri kredisi verilir.

Gelişmiş ve normal yörelerde ilk defa yapılan OSB'nin altyapısı için protokol şartlarına göre kredi kullanılır. Yeni proje veya tevsii şeklinde yapılacak müteakip bölümlerde ise faiz oranları protokolda belirlenecek miktarlarda artırılarak uygulanır. Kredinin amacına uygun olarak kullanılmasını Bakanlık denetler ve bankaya yazılı olarak vereceği talimatlarla işlemlere yön verir. OSB tarafından ayrıca ihtiyaç duyulması halinde başka iç ve dış kaynaklardan kredi kullanılabilir. Yol, su, kanalizasyon, AG-OG elektrik şebekesi inşaatlarının tamamlanması veya OSB'de en az %50 arsa tahsisi yapılmış olması halinde Bakanlık tarafından verilen genel idare giderlerinin kredilendirilmesi durdurulur. Bakanlık ile OSB arasında imzalanan tip kredi sözleşmesinin bankaya intikali ile kredi açılır. Kredinin teminatı birinci derece ve sırada gayrimenkul ipoteği olarak, tapuya “Kredinin kullanım amacına uygun olarak” şerhi verilerek ve OSB' ye yıllar itibariyle yapılan kredi tahsisini karşılayacak miktarda banka tarafından Bakanlık adına tesis edilir.

8.2.3. Arsa satışları

Arsa tahsisleri müteşebbis heyet tarafından yapılır. OSB'den arsa tahsis talebinde bulunmak isteyen gerçek veya tüzel kişiler müteşebbis heyete aşağıdaki bilgileri içeren bir dosya ile başvuruda bulunurlar;

- Başvuru dilekçesi,
- Talep edilen arsa büyüklüğü,
- İkametgâh belgesi ile varsa ticaret sicil belgesi, Türkiye'de yerleşik olmayan gerçek ya da tüzel kişilerin kendi ülkelerindeki Türkiye Cumhuriyeti temsilcilerince onaylı benzer belgeleri,
- Yapılmak istenen yatırımın üretim akış şeması ve açıklama raporu ile cinsi, üretim miktarı, kullanılacak su miktarı, talep edilen elektrik enerjisi, atık su, emisyon, katı ve tehlikeli atık kaynaklarını içerecek bilgiler ile beraber, söz konusu yatırım Türkiye'de ilk kez gerçekleştirilecek ise konu ile ilgili literatür bilgileri,
- Varsa yapılacak ithalat ve ihracat tutarları,
- İstihdam durumu,
- Daha önce başka bir yerde aynı yatırımının olup olmadığına ilişkin yazı ve belgeler.

Arsa tahsisi için yapılan başvurular, müteşebbis heyet tarafından değerlendirilir. Taleplerin uygun bulunması halinde, tahsis şartları ve tahsis edilen parsel ilgililere yazılı olarak bildirilir. Bakanlık kredisi kullanan OSB'lerde, arsa tahsisleri ve satışlarından elde edilen meblağ ile ilgili olarak aşağıdaki işlemler yapılır:

- OSB yönetimi OSB içinde sanayi tesisi kuracak katılımcılara tahsis edeceği arsalardan alacağı arsa tahsis ve satış bedellerini bankanın mahalli şubesinde açılacak Arsa Satışları Hesabına yatırır. Kredi borcu ödeninceye kadar bu hesabı banka takip eder ve tahsis ya da satıştan elde edilen meblağ ile kredi taksitlerinin vadesinde ödenmesini sağlar.
- Arsa satışlarından elde edilen meblağı yönetim kurulunun yatırmadığının tespit edilmesi durumunda; söz konusu tutar peşinat ise satış sözleşmesinin yapıldığı tarihten, taksit ise vade tarihinden yatırılış tarihine kadar geçen süre için Banka, Bakanlık lehine 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanununun 51 inci maddesinde belirtilen oranlarda gecikme zammı oranını uygular ve tahsilini takiben Genel Bütçeye gelir kaydeder.
- OSB tarafından teminat olarak gösterilen ve bu nedenle satışına karar verilen veya katılımcıların borcundan dolayı satışına karar verilen gayri menkullerin icra yoluyla satışı halinde OSB'nin kuruluş protokolünde öngörülen niteliklere sahip alıcılara satış yapılabilir. Satış ilanlarında kuruluş protokolünde yer alan katılımcı niteliklerine de yer verilir.
- OSB'lerin arsa satışlarından elde ettikleri meblağ, ödemesiz dönemde ve daha sonra borçlarının olmaması halinde taksit tarihleri ile bağlantılı olmak şartıyla, bankanın mahalli şubesinde açılacak vadeli hesaplarda bekletilir. Bu hesapta birikecek meblağ, öncelikle vadesi gelmiş gider vergisi, komisyon, faiz ve anapara taksitlerinde ve tahsisi iptal edilen arsa bedellerinin iadesinde kullanıldıktan sonra OSB'nin işlerinde kullanılabilir.
- OSB'den arsa alanların spekülasyon yapmamaları ve beyan ettikleri sanayi tesislerini makul bir süre içinde kurmaları için OSB gerekli bütün tedbirleri alır ve sattığı parsellerin tapu kayıtlarına da gerekli "Vefa Hakkı" şerhini koydurur. Arsa üzerinde, katılımcı tarafından kurulacağı önceden beyan olunan tesis işletmeye açılmadıkça "Vefa Hakkı" şerhi tapu kayıtlarından kaldırılmaz.

8.2.4. *Yönetim Aidatları*

Yönetim aidatları ve hizmetlerin karşılıkları, müteşebbis heyet tarafından arıtma tesisi işletme masrafları hariç parsel büyüklüğüne göre belirlenir. Arıtma tesisi işletme masraflarına katılım payları ise, debi ve kirlenme parametreleri esas alınarak Yönetim Kurulunca tespit edilir. Yönetim Kurulunun yıllık bütçesinde belirtilen, bölgenin alt yapı ve müşterek hizmetlerine ait tüm masraflar önceki yıla ait kesin hesap da dikkate alınarak katılımcılar tarafından karşılanır. Belirtilen hizmetlerden yararlanmadıkları gerekçesi ile yönetim aidatlarının ödenmesinden kaçınılamaz. Müteşebbis heyetin yönetim aidatı ile ilgili kararları ilam hükmünde olup, ilamların icrasına ilişkin yolla takip edilirler.

8.2.5. *İşletme Gelirleri*

OSB'ler ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla elektrik, içme ve kullanma suyu, doğalgaz temini ve dağıtım şebekesi, kanalizasyon ve yağmur suyu şebekesi, atık su arıtma tesisi, içme ve kullanma suyu arıtma tesisi, OSB içi yollar, haberleşme şebekesi, internet servis sağlayıcılığı, spor tesisleri, genel hizmet ve sosyal tesisler ve benzer tesislerden gerekenleri kurma ve işletme, kamu ve özel kuruluşlardan satın alarak dağıtım ve satışını yapma, üretim tesisleri kurma ve işletme hakkı sadece OSB'nin yetki ve sorumluluğundadır. Ortak atıksu arıtma tesisinin yatırımına katılımcılar; maliyetin %25'ini parsel büyüklüğüne, %75'ini ise atıksu arıtma tesisinin teknik özelliği dikkate alınarak yönetim kurulunca belirlenecek debi ve kirlilik yükünün oranlarına göre katılır. Arıtma tesisinin işletme masraflarında katılım payları ise atıksu debisi ve kirlilik parametreleri esas alınarak yönetim kurulunca tespit edilir. Uygulamada elektrik üretim ve dağıtım konusunda ihtilaflar yaşanmaktaydı. EPDK OSB'nin elektrik dağıtım yapamayacağını, her ne kadar 4562 sayılı OSB kanununda yer alsa da, bu durumun EPDK Kanununa aykırı olduğunu iddia ederek OSB'ne ruhsat vermemekteydi. Daha sonra yapılan bir değişiklik bu sorunu çözdü. 20.2.2001 tarih ve 4628 sayılı Elektrik Piyasası Kanununun 2 nci maddesinin dördüncü fıkrasına (g) bendi eklenmiştir. Bu bende göre "*4562 sayılı organize sanayi bölgeleri (OSB) Kanununa göre kurulan OSB tüzel kişilikleri; onaylı sınırları içerisinde üretim, dağıtım ve ticaret faaliyetlerinden bir veya bir kaçını yetkili organlarının kararı ile yapar. Organize sanayi bölgeleri katılımcıları, serbest tüketici sayılır. Ancak OSB tüzel kişilikleri, üretimi veya toptan alımı nedeniyle OSB içindeki serbest tüketicilere piyasada bulabildikleri fiyatların üzerinde elektrik satamaz. Bu halde sadece OSB içi elektrik dağıtım*

bedeli alınır. Organize sanayi bölgelerinin sınırları içerisinde olup, daha önce bedelsiz olarak veya sembolik bedel ile TEDAŞ'a devir edilen dağıtım şebekelerinin mülkiyeti ve işletme hakları altı ay içinde aynı bedelle OSB'lere devir edilir.'

8.2.6. Diğer Gelirler

OSB'nin kurulmasından ve işletmesinden kaynaklanan faiz, ceza, bakım, işletme, ruhsat, işgaliye, sundurma, yükleme, boşaltma, taşıma gibi tüm iş ve işlemler dolayısıyla elde ettiği gelirlerdir.

8.3. OSB'nin Giderleri

OSB'nin giderleri başta yatırım olmak üzere çeşitli kalemlerden oluşmaktadır. Bunlar:

- Arsa istimlâk giderleri,
- Alt yapı tesisleri kurma, kullanma ve işletme giderleri,
- Genel yönetim giderleri,
- İşletme giderleri,
- Diğer giderlerdir.

8.4. Denetim

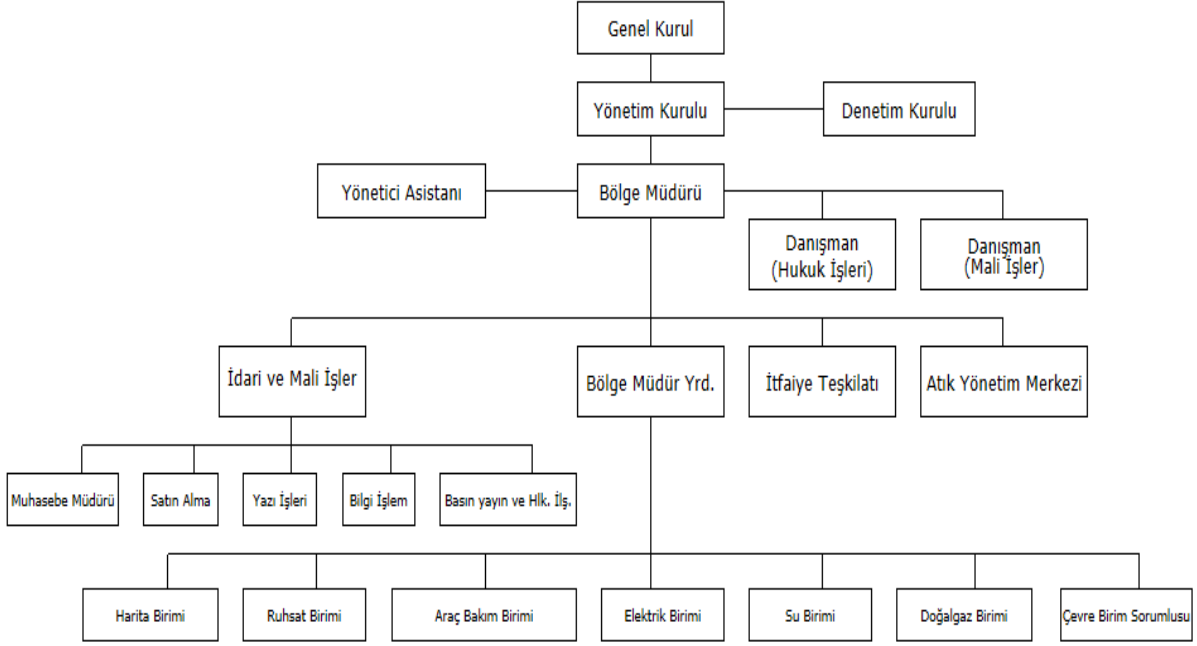
OSB'nin her türlü hesap ve işlemleri OSB yönetimince yıllık olarak, müteakip yılın Ocak ayında ve gerekli görülen hallerde her zaman yeminli mali müşavire inceletilir. Bağımsız denetim yapan yeminli mali müşavir düzenlediği denetim raporunu; yıllık olarak yapılan incelemelerde Şubat ayı sonuna kadar, gerekli görülen hallerde yapılan incelemelerde en geç bir ay içinde Müteşebbis Heyet Başkanlığına ve Bakanlığa eş zamanlı olarak verir.

OSB denetimleri, diğer kurum denetimlerinden farklı bir şekilde yürütülmektedir. OSB'ler Bakanlık, ilgili valilik, bağımsız denetim kuruluşları, denetim kurulu üyeleri gibi birçok organ tarafından denetlenmektedir. Denetleyen kurumları çokluğu, denetimin çok iyi şekilde yürütüldüğü anlamına gelmediği tespit edilmiştir. Ayrıca yapılan denetimler mali veya hukuki denetimlerdir. Yerindelik ve performansa dayalı denetimin olmaması, OSB'ler açısından denetimin önemini azaltmaktadır. **Bu kadar çok denetleyici birimin yer aldığı OSB'de denetimsizlik bir sorun olarak gözükmemektedir.**

8.5. Diyarbakır OSB’de Kurumsal Yapı ve Öneri

8.5.1. Diyarbakır OSB Hizmet Birimleri ve Personel Durumu

Grafik – 9: Diyarbakır OSB İçin Önerilen Organizasyon Şeması

8.6. Diyarbakır OSB Personel İhtiyaç Analizi

8.6.1. Mevcut Durum

Diyarbakır OSB, çarpık sanayileşme ve çevre sorunlarını önlemek, kentleşmeyi yönlendirmek, kaynakları rasyonel kullanmak, bilgi ve bilişim teknolojilerinden yararlanmak, sanayi türlerinin belirli bir plan dâhilinde yerleştirilmesi ve geliştirilmesi amacıyla; sınırları tasdik edilmiş arazi parçalarının imar planlarındaki oranlar dâhilinde gerekli idari, sosyal ve teknik altyapı alanları ile küçük imalat ve tamirat, ticaret, eğitim ve sağlık alanları, teknoloji geliştirme bölgeleri ile donatılıp planlı bir şekilde ve belirli sistemler dâhilinde sanayi için tahsis edilmesiyle oluşturulmuş, kanun hükümlerine göre işletilen mal ve hizmet üretim bölgesidir.

Diyarbakır OSB’nin görev ve yetkileri şunlardır:

- Kanun, yönetmelik, kuruluş protokolü, ana sözleşme ve benzeri düzenlemeler ile müteşebbis heyet ve genel kurul kararları ile Bakanlık talimatları çerçevesinde OSB’nin sevk ve idaresini yürütmek, gelişmesi için her türlü tedbiri almak,
- Müteşebbis heyetin veya genel kurulun onayına sunulmak üzere;

- Yıllık faaliyet raporu, bütçe, kesin hesap ve bilanço hazırlamak,
- Yönetim aidatları ile hizmet karşılığı bedellerini belirlemek,
- Ortak kullanım alanlarına yapılacak yatırım kararlarını almak,
- Müteşebbis heyetin veya genel kurulun belirlediği prensipler ve aldığı kararlar çerçevesinde;
 - Arsa tahsis ve satışlarını yapmak,
 - OSB'ye ait gayrimenkullerin ve menkullerin satış, trampa ve kira bedellerini tespit etmek,
 - OSB ortak kullanım alanlarına ait masrafları, altyapı katılım paylarını, yönetim aidatlarını ve benzeri ödentileri belirlemek, tahakkuk ve tahsil ettirmek, gerektiğinde gecikme faizi uygulamak,
 - Elektrik, su, doğalgaz ve benzeri mal ve hizmet satış bedellerini belirlemek,
 - Ruhsat ve izinleri vermek, verilen ruhsat ve izinlere uygunluğu sağlamak için gerekli tedbirleri almak veya aldirmek, ruhsat ve izinlere aykırılık halinde ilgili kuruluşlara bildirmek,
 - OSBÜK ve/veya diğer OSB'lerden hizmet almak amacıyla protokol düzenlemek,
 - OSB için yapılacak mal ve hizmet alım –satımı ile her türlü ihaleyi yapmak,
 - 29.12.2006 tarih ve 26391 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Organize Sanayi Bölgelerinin Elektrik Piyasası Faaliyetlerine İlişkin Yönetmelik esaslarına göre OSB'nin elektrik faaliyetlerini yürütmek,
 - OSB içinde katılımcıların ve kiracıların kendi ihtiyaçları için otoprodüktör veya otoprodüktör grubu olarak kuracakları elektrik üretim tesisleri ile ilgili olarak izin vermek,
 - Bölge müdürü hariç, bölge müdürlüğü personelinin atanması ve azline karar vermek,
 - Müteşebbis heyetin veya genel kurulun verdiği yetki çerçevesinde;
 - Bölge müdürlüğü personelinin ücretlerini ve diğer sosyal haklarını belirlemek,
 - OSB'nin ihtiyacı olan elektrik, su, kanalizasyon, doğal gaz, arıtma tesisi, yol, haberleşme, spor tesisleri gibi altyapı ve genel hizmet tesislerini kurma ve işletme, kamu ve özel kuruluşlardan satın alarak dağıtım ve satışını yapma, bu çerçevede üretim tesislerini, ortak sağlık ve güvenlik birimlerini kurma ve işletme, konularında gerekli kararları almak ve uygulamak,
 - Rehin ve ipotek almak, vermek, fek etmek,

o OSB’de yapılması gereken yatırımlarla ilgili kredi almak, kredi açacak kurumlara olan taahhüt ve vecibelerden katılımcıları haberdar etmek ve durumu müteşebbis heyet veya genel kurulun onayına sunmak,

➤ Proje, altyapı, sosyal tesisler, arıtma tesisleri, her türlü inşaat, bakım ve onarım işlerinin hak edişlerini onaylamak,

➤ OSB’ye ait hâlihazır harita, şerit vari harita, jeolojik ve jeoteknik etüt, imar planı, parselasyon planı ve değişiklikleri ile zemin araştırma raporu, yol, atık su, yağmursuyu, içme ve kullanma suyu, YG –AG elektrik, enerji nakil hattı, doğalgaz, haberleşme şebekesi ve benzeri altyapı ve arıtma tesisi projeleri ile yapım işlerine ait keşif ve ihale dosyalarını ilgili kanun, yönetmelik ve şartnameler doğrultusunda hazırlatmak, tasdik edilmesi gereken projeleri onaylanmak ya da uygun görüş alınmak üzere ilgili kuruluşlara göndermek; Bakanlıktan kredi kullanmakta olan OSB’lerde bu krediyi kullandıkları işlere ait tüm proje, keşif ve ihale dosyası hazırlama çalışmalarını bölge müdürlüğü elemanları ve ilgili resmi kurumlar vasıtasıyla izlemek, inceleyip veya incelettirip kontrol ettikten sonra onaylanmak üzere Bakanlığa göndermek,

➤ Yapı kullanma ve işyeri açma iznini almış katılımcıların devir taleplerini inceleyip sonuçlandırmak,

➤ OSB’de katılımcılar arasında veya katılımcılar ile bölge müdürlüğü arasında çıkabilecek ihtilafı çözümlenemeyen konularda müteşebbis heyet veya genel kurula başvurmak,

➤ Özel OSB’lerde imar planı ve değişiklikleri, imar uygulama işlemleri ve altyapı projelerini yetkili kurum ve kuruluşların uygun görüşünü takiben onaylanmak üzere Bakanlığa göndermek, enerji ile ilgili altyapı projelerini ise Bakanlığın uygun görüşünü takiben onaylanmak üzere ilgili mercilere göndermek,

➤ Genel kurul tarafından belirlenen cadde ve sokak isimlerinin Valilik onayına sunulmasını sağlamak,

➤ Kanun, yönetmelik, kuruluş protokolü, ana sözleşme ve benzeri düzenlemeler ile müteşebbis heyet ve genel kurulca belirlenen prensipler ve verilen kararlar çerçevesinde diğer görevleri yapmak.

➤ Yönetim kurulu gerekli hallerde yetkilerinden bir kısmını başkan veya başkan vekiline, üyelerinden birine, birkaçına veya bölge müdürüne devredebilir. Yetki devri, yönetim kurulunun sorumluluğunu kaldırmaz.

Tablo – 24: Diyarbakır OSB’de Hâlihazırda Görev Yapmakta Olan Personel

8.6.2. *İnsan Kaynağı İhtiyacı*

8.7. Diyarbakır OSB Bütçesi

8.7.1. *2008 Yılı Bütçesi*

Diyarbakır OSB Müdürlüğüne 2008 yılında yapılan bütçe tahmini aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo – 25: Diyarbakır OSB Tahmini Gider Bütçesi (2008)

Diyarbakır OSB için düzenlenmiş 2008 yılına ait Özel Amaçlı Yeminli Mali Müşavirlik Raporuna göre;

Tablo – 26: Diyarbakır OSB Gerçekleşen Giderleri (2008)

Diyarbakır OSB için düzenlenmiş 2008 yılına ait Özel Amaçlı Yeminli Mali Müşavirlik Raporuna göre, OSB gelir kalemleri aşağıdaki gibidir:

Tablo – 27: Diyarbakır OSB Gelirleri (2008)

Tablo – 28: Diyarbakır OSB Bütçe Karşılaştırması (2008)

8.7.2. 2009 Yılı Bütçesi

Diyarbakır OSB müdürlüğünce 2009 yılında yapılan bütçe tahmini aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo – 29: Diyarbakır OSB Tahmini Gider Bütçesi (2009)

Diyarbakır OSB için düzenlenmiş 2009 yılına ait Özel Amaçlı Yeminli Mali Müşavirlik Raporuna göre;

Tablo – 30: Diyarbakır OSB Gerçekleşen Giderleri (2009)

Diyarbakır OSB için düzenlenmiş 2009 yılına ait Özel Amaçlı Yeminli Mali Müşavirlik Raporuna göre, OSB gelir kalemleri aşağıdaki gibidir:

Tablo – 31: Diyarbakır OSB Gelirleri (2009)

Tablo – 32: Diyarbakır OSB Bütçe Karşılaştırması (2009)

8.7.3. 2010 Yılı Bütçesi

Diyarbakır OSB müdürlüğünce 2010 yılında yapılan bütçe tahmini aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo – 33: Diyarbakır OSB Tahmini Gider Bütçesi (2010)

Diyarbakır OSB için düzenlenmiş 2010 yılına ait Özel Amaçlı Yeminli Mali Müşavirlik Raporuna göre;

Tablo – 34: Diyarbakır OSB Gerçekleşen Giderleri (2010)

Tablo – 35: Diyarbakır OSB Gelirleri (2010)

Tablo – 36: Diyarbakır OSB Bütçe Karşılaştırması (2010)

8.7.4. 2011 Yılı Bütçesi

Diyarbakır OSB müdürlüğünce 2011 yılında yapılan bütçe tahmini aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo – 37: Diyarbakır OSB Tahmini Gider Bütçesi (2011)

Tablo – 38: Diyarbakır OSB Tahmini Gelirleri (2011)

8.7.5. Ödemelerin Tahsilâtı

Tablo – 39: Diyarbakır OSB Alacakları (2008)

Tablo – 40: Diyarbakır OSB Alacakları (2009)

Tablo – 41: Diyarbakır OSB Alacakları (2010)

Tablo – 42: Diyarbakır OSB Alacakları (2011)

8.7.6. Genel Değerlendirme

8.8. Diyarbakır OSB Karar Alma Süreçleri

Diyarbakır OSB, İl Özel İdaresi ve Diyarbakır Ticaret ve Sanayi Odası (DTSO)'nın % 50 katılım payı oranları ile kurulmuştur.

Diyarbakır OSB'nin yönetim yapısı incelendiğinde, OSB'nin kuruluşundan 2009 yılına kadar Müteşebbis Heyet İl Özel İdaresi'nden 6 ve DTSO'dan 6 olmak üzere toplamda 12 üye ile temsil edilmekteydi. Diyarbakır OSB'nin Yönetim Kurulu ve Denetim Kurulu'nda kamu ağırlığı söz konusuydu.

Türkiye'de OSB'lerin kuruluş ve işleyişinde kamunun görev ve etkisinin minimuma indirilerek özel sektöre adeta "*kendin yap, kendin işlet*" denilmektedir. Bu kapsamda; OSB'lerin kuruluşunda görev alan oda, belediye ve il özel idaresi gibi kurumların görevleri, OSB' de yer alan sanayicilerin 2/3'ünün üretime geçmesi OSB'deki kurulacak toplam işletme sayısının 2/3'ünün işyeri açma izni ibraz etmek sureti ile belgelenmesi veya Bakanlık kredisi kullanan OSB'nin kredi borcunun ödendiğinin belgelenmesi ile genel kurulun oluşum süreci başlar ve genel kurulun toplanarak yönetim ve denetim kurulu üyelerini seçmesiyle müteşebbis heyetin görev süresi sona erer.

9. KATI ATIK VE ATIK SU ARITMA SORUNU

Diyarbakır Organize Sanayi Bölgesindeki atık sular 3 ayrı noktadan toplanarak, Devegeçidi Çayına deşarj edilmektedir. Diyarbakır OSB'nin endüstriyel ve evsel atık suları hiçbir arıtma işleminden geçirilmeden doğaya ve Devegeçidi Çayına deşarj edilmektedir. Ağır metal ve endüstriyel atıklar içeren bu atık sular Devegeçidi Çayından Dicle Nehrine geçmektedir. Sudaki canlı organizmaların yaşamını olumsuz etkileyen ve doğayı kirleten atık sular için OSB'de Atıksu Arıtma Tesisinin biran önce kurulması gerekmektedir. Bu kapsamda Diyarbakır Ticaret ve Sanayi Odası, Diyarbakır Organize Sanayi Bölgesi Müdürlüğü ile birlikte "**Atıksu Arıtma Sistemi ve Katı Atık Yönetim Projelerinin**" hazırlanması için Karacadağ

Kalkınma Ajansının Doğrudan Faaliyet Destek Programına başvurmuştur. Söz konusu proje hibe almaya hak kazanmıştır. Proje kapsamında;

- Uygun Proses ve Yatırım Teknolojilerinin Seçiminin Yapılması ve Avan Projelerinin Hazırlanması,
- ÇED Sürecine Yönelik Raporun Hazırlanması,
- Atık Su Arıtma ve Katı Atık Depolama Tesisinin Metraj ve Keşfinin Çıkarılması ve Yer Tespitinin Yapılması,
- OSB'nin Çevre Yönetim Sisteminin Hazırlanması,
- Yatırımların Tahmini Maliyetlerinin Belirlenmesi,
- Yatırımlar için Teknik Şartnamelerin Hazırlanması,

İşleri yapılmıştır.

Yapılan ölçümlere göre OSB'nin ortalama $Q_{ort}=32$ lt/sn, en yüksek $Q_{max}=42$ lt/sn ve en düşük atık su miktarı $Q_{min}=22$ lt/sn bulunmuştur. Diyarbakır OSB, tam doluluğa ulaştığında $Q_{max}=110$ lt/sn, $Q_{ort}=72$ lt/sn, $Q_{min}=50$ lt/sn atık su tüketimi olacağı tahmin edilmektedir. Yapılan imar planında Atıksu Arıtma Tesisi için 50.000 m² alan ayrılmıştır.

Projede yapılan hesaplamalara göre Atık Su Arıtma Tesisinin 1. kademe ve 2. kademe yatırım maliyetleri ile 2030 yılı ve 2045 yılı işletme maliyetleri aşağıdaki tablolarda gösterilmiştir:

Tablo – 43: Atık Su Arıtma Sistemi Yatırım Maliyeti

Tablo – 44: Atık Su Arıtma Sistemi İşletme Maliyeti (Yıllık)

10. DEMİR YOLU SORUNU

İvedilikle çözülmesi gereken sorunlardan biri de, OSB'ye demir yolu bağlantısının sağlanmasıdır. Çünkü son yıllarda, Diyarbakır'ın ve Bölgemizin ihracatında ciddi bir artış göze çarpmaktadır. Komşu ülkelerimizle geliştirilen olumlu siyasal ilişkilerin bölge ekonomisinde ve ihracatında da olumlu yönde bir etki yaratacağı ve yeni fırsatlar doğuracağı değerlendirilmektedir. Bu fırsatların en iyi şekilde değerlendirilerek, bölgemize yeni sanayi yatırımlarının çekilebilmesi ve bölgemizin daha rekabetçi bir duruma gelebilmesi için diğer girdilerin yanında nakliye giderlerinin de asgari düzeye indirilmesi ve en kısa yoldan limanlara ulaşılması son derece önemlidir.

Tablo – 45: TRC2 Bölgesi 2002-2010 İthalat ve İhracat Rakamları (Milyon Dolar)

Yıllar	Şanlıurfa		Diyarbakır		TRC2 Bölgesi		Türkiye	
	İhracat	İthalat	İhracat	İthalat	İhracat	İthalat	İhracat	İthalat
2002	6,9	64	6,8	7,3	13,7	71,3	36.059	51.554
2003	10,2	84,1	11,9	12,5	22,1	96,6	47.253	69.340
2004	14,6	99,8	34,7	10,8	49,3	110,6	63.167	97.540
2005	32,4	114,5	57,3	16,3	89,7	130,8	73.476	116.774
2006	45,9	149,1	66,8	18,3	112,7	167,4	85.535	139.576
2007	85,9	183,9	83,4	34,3	169,3	218,2	107.272	170.063
2008	140,3	185,2	89,1	31,2	229,4	216,4	132.027	201.964
2009	124,5	195,5	120	23,8	244,2	219,3	102.128	140.899
2010	187	247	153	40	340	287	113.686	185.541

Tablo – 46: 2004-2009 Yılları Arasındaki Diyarbakır İhracat Rakamları (milyon \$)

Yıllar	Mermer İhracatı	Diğer Ürünlerin İhracatı	Mermer / Diğer Oranı (%)	D.bakır & Türkiye Mermer İhracat Oranı (%)
2004	12,7	19,2	38,9	0,81
2005	19,1	36,7	34,2	1,36
2006	33,4	54,3	38	3,25
2007	43,5	35,7	53,9	3,50
2008	48,9	42,3	53,6	3,48
2009	63,1	56,8	52,6	5,16
2010	72,3	80,7	47,3	4,65

Yukarıdaki tablolardan da görüldüğü gibi, Diyarbakır'dan yapılan ihracatın en önemli kalemini mermer ihracatı oluşturmaktadır. Mevcut mermer ihracatı ise, daha çok blok mermer şeklindedir. Hâlihazırda, OSB'de demiryolu bağlantısı bulunmadığı için nakliyeden kaynaklanan girdi maliyeti yükselmekte ve bu da İlimizin mermer sektörü başta olmak üzere, diğer sektörlerdeki rekabet avantajını olumsuz yönde etkilemektedir.

Tablo – 47: Diyarbakır OSB’deki Firmaların Sektör Durumu

SEKTÖRLER	Üretimde Olanlar	İnşaatta Olanlar	Projede Olanlar
Gıda	34	9	6
Tekstil	19	-	-
İnşaat Malzemeleri	13	1	4
Elektrik Makineleri ve Aksamları	2	-	-
Kimya	7	-	-
Plastik ve Kauçuk	9	-	1
Cam ve Porselen	2	-	-
Metal İşleme	12	1	-
Ağaç işleri ve Mobilya	10	5	-
Mermer İşleme	16	4	1
Diğerleri	14	7	1
Toplam	138	27	13
Genel Toplam			178

Kaynak: Diyarbakır OSB Müdürlüğü, Temmuz 2011.

Diyarbakır Organize Sanayi Bölgesine (OSB) demir yolu bağlantısı sağlanması, firmaların etkinliğini, rekabet edebilirliklerini arttırmak ve navlun maliyetlerini düşürmek için önemlidir. Aynı zamanda, bölgemizde sağlanan huzur ve güven ortamının etkisiyle son bir yılda OSB’de yatırım yapan firmaların sayısında bir artış göze çarpmaktadır. Özellikle inşaat ve yapı elemanları üretimi sektörü ile mobilya sektöründe büyük yatırımlar söz konusudur. OSB’nin altyapı sorunları iyileştirildiği takdirde, bu tür büyük yatırımların yan sanayi ve sektörleri tetikleyerek bu alanlarda kümelenmeyi ve yeni istihdam olanaklarının oluşturulmasını teşvik edeceği değerlendirilmektedir.

Diyarbakır OSB’nin demir yolu bağlantısı sorununun çözümü için Valiliğimizin girişimleriyle, Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığımızın Ulaştırma Bakanı ile görüşmeleri sonucunda; Ulaştırma Bakanlığı TCDD Genel Müdürlüğü, anahtar teslimi 3,2 kilometrelik demir yolunu kamulaştırma işlemleri çözülmüş bir şekilde, alt ve üst geçitleriyle birlikte yapmayı yatırım programına almıştır.

İlk yapılan ön etütlerde TCDD yetkili elemanlarınca yapılan inceleme sonucunda, km 476+450’de bir sayding yapılarak 3,2 km’lik bir demiryolu bağlantı projesi düşünülmüştür.

TCDD Genel Müdürlüğünün yapılacak bütün işleri üstlenmesinden sonra çalışmalara başlanmış, demiryolu iltisak hattı arazi etüdü yapıpı bitirilmiştir. Yapılan etüt sonucunda 4 farklı güzergâhtan en uygun olanı seçilmiş, bu yeni güzergâhın uzunluğu da 4km+047m olarak ölçülmüştür. Bu aşamada kamulaştırma planları Kadastro Müdürlüğüne sunulmuş, Müdürlükten cevap beklenmektedir. **Söz konusu güzergâhın kamulaştırma planı içerisinde kalan 4-5 parselin mülkiyet ile ilgili sorunlarının Kadastro Müdürlüğüne çözülmesi beklenmektedir. Bu konuda TCDD Genel Müdürlüğü ile Kadastro Müdürlüğü arasında yapılan yazışmalardan da herhangi bir netice alınmamıştır. Kadastro Müdürlüğünün işi hızlandırması gerekmektedir. Ayrıca, ÇED süreci ile ilgili yazışmalar da İl Çevre Müdürlüğünde beklenmektedir.**

Demiryolu iltisak hattının yapılan çalışmaları henüz sonuçlanmadığı için yaklaşık maliyetler de henüz belli değildir. Zaten işin bütün aşamalarının maliyeti TCDD Genel Müdürlüğü tarafından karşılanacağı için, OSB açısından maliyet doğuran bir durum oluşmamıştır. Geline aşamada işin hızlı yapılması gerekmektedir. Yazışmalar, kamulaştırma plan ve projelerinin kamu, kurum ve kuruluşlarındaki gecikmelerinin önlenmesi için işin her aşamada takip edilmesi şarttır.

11. DİĞER SORUNLAR

11.1. Sağlık Ocağı ve Ambulans

Organize Sanayi Bölgelerinde üretim ağır sanayi olması nedeniyle ciddi iş kazaları gerçekleşebilmektedir. Bu nedenle olay yerinde zamanında ilk müdahale hayati önem taşımaktadır.

Diyarbakır OSB’de 116 adada mevcut bulunan sağlık biriminde bir hemşire çalışmaktadır. Maalesef Diyarbakır OSB’nin sağlık hizmetleri sunma durumu bir OSB için yetersizdir. Mevcut Sağlık Biriminin fiziki koşulları ve malzemeleri ağır vakalar için yetersizdir. OSB Sağlık Biriminde 1 doktor ve 1 ambulans bulunmak zorundadır.

Diyarbakır Organize Sanayi Bölgesinde faaliyet gösteren firmaların çalışma koşullarının çalışanlar ve işletme sahipleri açısından iyileştirilmesi, işverenlere iş sağlığı ve iş güvenliği hizmetleri konusunda tam destek verecek, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı bünyesindeki

İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürlüğü tarafından yetkilendirilmiş bir Sağlık Birimi kurulması gerekmektedir. Kurulacak bu birim aşağıdaki faaliyetleri gerçekleştirmelidir.

- İşyeri Hekimliği
- Acil Tıbbi Müdahaleler
- Ambulans Hizmetleri
- İlk Yardım Eğitimi
- Mesleki Hastalıklar ile ilgili sektöre özgün eğitimler
- Aşı Çalışmaları (Tetanos, Hepatit vs).
- İş Güvenliği Danışmanlığı
- Risk Analizi Hazırlanması
- Acil Durum Planlarının Hazırlanması
- İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitimleri

11.2. İtfaiye

Karma OSB yapısıyla, Diyarbakır OSB bölgenin gelişmesi ve büyümesi neticesinde endüstriyel tesislerde artış gözlenmiştir. Tesislerin uzun vadeli üretim yapabilmelerinin en büyük güvencesi yangın ve iş güvenliği önlemlerinin dünyadaki gelişmiş ülkeler standartlarına ulaşmasıdır. İstenilen standartlara ulaşılabilmesi için endüstriyel tesislerde alınan önlemlerin haricinde bölgede bir yangın durumunda bu tehlikeyi minimum düzeyde zararlarla atlama için modern araç ve ekipmanlar gerekmektedir. Bu nedenle Yangınla Mücadele Birimi oluşturmalıdır. Ayrıca, OSB’de faaliyet gösteren fabrikaların yangın riski ve yangın önlemleri ile firma bazındaki yangın yükü hesaplamaları yapılmalıdır.

Endüstrinin çok çeşitli alanlarında faaliyet gösteren firmaların bulunduğu Diyarbakır OSB, yangın açısından riskli bir bölgedir. Bu sebeple 7/24 hizmet veren itfaiye grubunun sürekli teyakkuz halinde olması gerekmektedir.

Yangınları önleme amacıyla yapılacak bir diğer çalışma da firmaların “Yangın Yeterlik Belgesi” almalarını sağlayacak uygulamaları hayata geçirmek konusunda yol göstermektir. Bu

kapsamda firmaların yangın tesisatlarının doğruluğu kontrol edilerek güvenli olmayan tesisatların firmalarca yenilenmesi sağlanmalıdır.

11.3. Banka Şubesi

Karacadağ Kalkınma Ajansı'nın girişimleri üzerine, Diyarbakır OSB'de banka şubesi açılması ile ilgili T.C. Ziraat Bankası Diyarbakır Bölge Başkanlığı tarafından yapılan inceleme sonucunda; Diyarbakır OSB'de banka şubesi açılması için yeterli şartların olgunlaşmadığı kanaatine varılmıştır. Konu ile ilgili Ziraat Bankası yetkililerinin hazırladığı rapor, Karacadağ Kalkınma Ajansı Genel Sekreterliğince 19.03.2010 tarih ve 213 sayılı resmi yazı ile Diyarbakır Valiliği ve Diyarbakır OSB Müdürlüğü'ne iletilmiştir.

Ziraat Bankası'nın olumsuz görüşünü belirttiği 2010 yılının Mart ayından bu yana Diyarbakır OSB'de birçok yeni tesis açılmıştır ve açılmaya devam edilmektedir. OSB'ye ek yer tahsisi ile birlikte faaliyete geçen firmaların sayısı giderek artacaktır. Dolayısıyla OSB'de sirkülasyonu sağlanan finansal kaynaklar ve ihtiyaç duyulan finansal araçlar artacaktır.

Konu ile ilgili farklı bankalarla görüşülmesinin faydalı olacağı değerlendirilmektedir.

11.4. Atıl Durumda Bulunan Tesislerin Değerlendirilmesi (Kiraya Verilmesi veya Satışları)

Türkiye' de ve OSB'lerde arsa tahsisi yapılan sanayiciler, arsa satış borçlarını ödemeleri ve sınaî tesisi tamamlayarak üretime geçmeleri halinde arsanın tapusunu alarak mülk sahibi olabildikleri gibi bu mülk mirasçılara da intikal etmektedir. Ancak, mülkiyeti kime ait olursa olsun OSB sınırları içerisindeki parsellerde sınaî faaliyet gösterilmesi zorunluluğu vardır. Mülkiyet devrinden sonra bu durumun korunması için çeşitli düzenlemeler ve uygulamalar mevcuttur. 22 Ağustos 2009 tarih ve 27327 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Organize Sanayi Bölgeleri Uygulama Yönetmeliğine göre katılımcıların tesislerini kiralamaları konusundaki kriterler açık olarak tanımlanmıştır.

Diyarbakır OSB'de faaliyetini durduran 16 tesis bulunmaktadır. Bu tesislerin toplam alanı yaklaşık **154.000 m²**'dir. Bu tesislerin Diyarbakır ekonomisine kazandırılması için kiraya verilmesi veya başkalarına devredilmek suretiyle satışlarının yapılması gerekmektedir. Bu nedenle OSB yönetimi tarafından tesis kiralama şartlarının ve kiralayanın noter tasdikli taahhütnamesinin alınması gerekmektedir.

11.4.1. Katılımcının Tesisini Kiralama Şartları

➤ **Kiralamanın yapılabilmesi için;**

- Kiralanacak tesisin tapusunun alınmış olması,
- Katılımcının, kiracının OSB'ye karşı doğacak her türlü sorumluluğundan müşterek müteselsil sorumlu olacağına ilişkin olarak noter tasdikli taahhütte bulunması,
- Katılımcının OSB'ye karşı vadesi geçmiş hiç bir borcunun bulunmaması,
- OSB yönetim kurulunca, kiralamanın mevzuat çerçevesinde usul ve esaslara uygun olduğuna ilişkin karar alınması,
- Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliği hükümlerine tabi olan projeler için “ÇED Olumlu Kararı” veya “ÇED Gerekli Değildir Kararı” nın eklenmesi gerekmektedir.

➤ **Kiralama halinde;**

a) Kiralayandan;

- ✉ Yeni tarihli tapu tescil belgesi,
- ✉ Tüzel kişilerden söz konusu tesisin kiraya verilmesine ilişkin yönetim kurulu veya ortaklar kurulu kararı,
- ✉ Firma yetkililerine ait imza sirküleri,
- ✉ Yapılacak kira sözleşmesi örneği,
- ✉ Kiracının OSB'ye karşı doğacak her türlü sorumluluğuna müşterek müteselsil sorumlu olduğuna dair, Yönetmeliğin EK-4 sayılı ekinde yer alan noter tasdikli taahhütname,

b) Kiracıdan;

- ✓ Ticaret sicili memurluğundan onaylı faaliyet belgesi,
- ✓ Tüzel kişilerden söz konusu tesisin kiralanmasına ilişkin yönetim kurulu veya ortaklar kurulu kararı,
- ✓ Firma yetkililerine ait imza sirküleri,
- ✓ Yapılacak faaliyeti açıklayan bilgi ve belgeler,
- ✓ OSB tarafından hazırlanan ve kurulacak tesisin elektrik, su, doğal gaz, çalışan sayısı, atıkları ve atık özellikleri vs. bilgilerini gösterir firma yetkililerince imzalı bilgi formu,
- ✓ Yapılacak kira sözleşmesi örneği,
- ✓ OSB mevzuatı ile OSB iç talimatname ve sözleşmelerine uygun faaliyet gösterileceğine dair noter tasdikli taahhütname istenir.

OSB tarafından onay verilmeden üçüncü kişilerin kullanımına tahsis edilen tesislere, elektrik, su ve doğalgaz dâhil hiçbir hizmet verilmez. Sanayi tesislerinin işletilmesine ilişkin olarak, Kanun ve Yönetmelikle katılımcılara getirilen yükümlülüklerden kiracılar da sorumludur.

T. C.
KARACADAĞ KALKINMA AJANSI
Diyarbakır Yatırım Destek Ofisi

TAAHHÜTNAME

(Tesisini kiralayan katılımcı için)

Organize Sanayi Bölgesi sınırları içerisinde bulunan ve mülkiyeti şahsıma/şirketimize ait ada Parsel no'lu taşınmaz üzerinde yer alan tesisimi/tesisimizi 4562 sayılı Organize Sanayi Bölgeleri Kanunu ve Uygulama Yönetmeliği hükümleri çerçevesinde kişiye/şirkete yılına kiraya verdiğimden/verdiğimizden dolayı kiracının OSB'ye karşı doğacak her türlü sorumluluğuna müşterek müteselsil sorumlu olduğumu/olduğumuzu taahhüt ederim.

.... / / 200..

İsim / Unvan

(İmza)

Adres :

Not: Taahhütnameler noter tasdikli olacaktır.

12. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Yapılan araştırma, yetkililerle yapılan görüşmeler ve gözlemler göstermiştir ki; kurulduğu günden günümüze kadar OSB'ler önemli görevleri yerine getirmiştir. Yaklaşık kırk yıllık bir süreçte iki yüzden fazla OSB'nin kurulmuş olması, kurulan OSB'lerin birçoğunun faaliyete geçmiş olması ve hatta birçok bölgenin ihtisas bölgesi şeklinde kurulması OSB'lerin ulaştığı düzeyi göstermektedir. OSB'lerin kuruluşundan önceki sanayileşme ile OSB'lerin kurulmasından sonraki dönemde sanayinin gelişimi açısından büyük farklar mevcuttur. OSB öncesi dönemde fabrikaların çoğu gelişigüzel alanlarda kurulmaktaydı. Yer seçimine pek önem verilmemekteydi.

OSB'lerin gelişimi sonrasında, yer seçiminde birçok kıstaslar geliştirilmiş, çevresel etki değerlendirmesi, sağlık koruma bandı gibi birçok zorlayıcı şartlar, bölgelere has ayrıcalıklar, yatırımcılara sunulan altyapı kolaylıkları gibi özendirme araçları sanayinin belirlenen alanlarda yoğunlaşmasına neden olmuştur. Ancak, OSB Kanununda da öngörülen *“sanayinin uygun görülen alanlarda yapılanmasını sağlamak, kentleşmeyi yönlendirmek, çevre sorunlarını önlemek, bilgi ve bilişim teknolojilerinden yararlanmak, imalat sanayi türlerinin belirli bir plan dâhilinde yerleştirilmeleri ve geliştirilmelerini”* sağlamak şeklinde özetleyebileceğimiz OSB amaçlarından beklenen sonucun tam anlamıyla gerçekleştiği söylenemez. Başka bir anlatımla OSB'ler, ülke kalkınmasına çok önemli katkılar sağlmasına rağmen, beklenen etkinliği gerçekleştirmekte yetersiz kaldığını, OSB Kanununun irdelenmesinden bile anlamak mümkündür.

Yapılan araştırma ve görüşmelerden çıkan sonuç, mevcut yasal düzenlemelerin ve OSB'nin hukuki statüsünün yeterli olmadığı şeklindedir. OSB Kanununun, gerek bu kanuna göre çıkarılmış yönetmelik ve diğer düzenlemeler, gerekse OSB'lerle ilgili diğer yasal düzenlemelerin yeniden ele alınarak, çağın gerekleri ve ülkenin ihtiyaçlarına göre yeniden düzenlenmesi gereği ortaya çıkmıştır. Ülke kalkınması, planlı kalkınma ve kentleşmenin sağlanması, bölgesel kalkınmanın yönlendirilmesi açısından OSB ile ilgili düzenlemelerin yeniden ele alınması zorunludur.

Organize bölgeler; sadece iş ve işlem yürüten, altyapı yaptıran arsa tahsis eden bir kurumdan öte, yatırımcıya yol gösteren, destek olan, bilişim, Ar-Ge, ortak laboratuvar gibi

T. C.
KARACADAĞ KALKINMA AJANSI
Diyarbakır Yatırım Destek Ofisi

alanlarda da kâr-zarar esasına göre faaliyet gösteren ve bu konularda önderlik edecek misyonla donatılmalıdır.

Diyarbakır OSB'nin birçok sorunu bulunmaktadır. Ancak bu sorunlar içerisinde **İVEDİLİKLE** çözülmesi gereken sorun, OSB'de doğalgazın bulunmamasıdır. Diyarbakır OSB'nin doğal gaz sorununun çözümü için Valiliğimizin girişimleriyle OSB Müdürlüğünce doğalgaz ihtiyaç kapasitesini ve mevcut tesislerin potansiyel kullanım durumunu ortaya çıkarmak için gerekli proje çalışmaları tamamlanmıştır. Buna göre, OSB'de hâlihazırda 199 firma olduğu ve bu firmaların doğalgaz tüketim ihtiyaçlarının yaklaşık **20.000.000 m³/yıl** (BOTAŞ hesaplamaları baz alınmıştır) olacağı hesaplanmıştır.

Şanlıurfa'dan gelip Batmana giden doğalgaz borusu üzerinde Diyarbakır OSB'ye en yakın nokta (TAKE-OFF) yaklaşık 674 metre mesafede olup proje kapsamında bu 674 metrelik kısımda boru döşenmesi, OSB'nin yanında **20.000 m³/h** kapasitede bir istasyon yapılması ve OSB'nin içindeki şebekenin inşa edilmesi gerekmektedir.

Diyarbakır OSB'de faaliyet gösteren firmaların doğalgaz ihtiyacının biran önce karşılanması önem arz etmektedir. Ayrıca, **yatırım için gelen firmaların OSB'de aradıkları önceliklerden biri doğalgaz altyapısıdır. Çevre illerin OSB'lerinde doğalgaz altyapısının bulunması, Diyarbakır OSB'de faaliyet gösteren firmaların rekabet gücünü ciddi şekilde etkilemektedir.**

Diyarbakır OSB'deki diğer bir sorun, sağlıklı ve kesintisiz elektrik enerjisinde yaşanan sorun ve sık kesintilerdir. Bu sorunun kesin çözümü için; yeterli ödeneğin (yaklaşık 16 dönüm arazi ve 5 milyon TL) olması halinde TEİAŞ standartlarına uygun 2-3 km'lik bir irtibat hattı ile yükte otomatik kademe değiştiriciye sahip 154/33 Kv, 50 MVA'lık bir güç trafo merkezinin tesis işlemidir. Bu merkez tesis edilene kadar mevcut elektrik şebekesinin gözden geçirilerek, bakım ve onarımının düzenli bir şekilde yapılması gerekir. Ayrıca, kayıp ve kaçakların önüne geçilebilmesi için elektrik dağıtım lisansı almış birçok OSB tarafından kullanılmakta olan Sayaç Otomasyon Sistemi kurulmalıdır.

Diyarbakır Organize Sanayi Bölgesine, 39,16 lt/sn kapasiteli kuyulardan günde 18 saat boyunca depolara su pompalanmaktadır. Bu da günlük 2.538 m³ içme ve kullanma suyu miktarına karşılık gelmektedir. En son 20 Ağustos 2011'de yapılan (30 Haziran-20 Ağustos dönemi) 50 günlük su sayaç okumasında 92.616 m³ su tahakkuku yapılmıştır... Buna göre, 5.000

m³'lük deponun yarısı bile ihtiyaca cevap vermektedir. Dolayısıyla, yeni şebeke deposuna ihtiyaç duyulmamaktadır.

OSB'de su kullanımı ihtiyacının en yüksek olduğu saatlerde (gündüz) su sıkıntısı çekildiği bilinmektedir. Bunun önüne geçmek amacıyla, **bu saatlerdeki su ihtiyacının karşılanabilmesi için; deposu olmayan fabrikaların yeni depo yapması, deposu olup yetersiz kalanların depolarını büyütmesi gereklidir.** Kuyulardan elektrik ile pompaj yapıldığı için, herhangi bir elektrik kesintisinde bu pompalar durduğunda veya bu pompalar arıza verdiğinde şebekeye su verilememektedir. Bu kesinti ve arızalardan etkilenmemek için de olsa, fabrikaların en az bir günlük su ihtiyacını karşılayacak depolar yapması faydalı olacaktır. Ayrıca on yıldan eski sayaçların da yenileri ile değiştirilmesi gerekmektedir.

OSB'nin çevre duvarı ve çevre düzenleme ile ilgili sorunları bulunmaktadır. Ana yola bakan çevre duvarı yapımı ile ilgili ihale işlerinin hızlandırılması ve Bölgedeki yönlendirme levhalarının ivedilikle yenilenmesi gerekmektedir.

OSB'deki firmaların tapu talepleri değerlendirilirken, **tahsisi alan firmanın gerçekten üretimde olup olmadığı ve ilk tahsiste belirtilen yatırım konusuna göre üretime geçip geçmediği çok fazla irdelenmemektedir.**

OSB'den yer tahsisi için hâlihazırda talepte bulunan çok sayıda firma mevcuttur. Tahsis taleplerinin değerlendirilmesinde aşağıdaki kriterlerin göz önünde bulundurulması faydalı olacaktır:

- Ekonomik olarak yatırımın büyüklüğü,
- İstihdam sayısı,
- Ortaya çıkardığı katma değer,
- İhracata yönelik kapasite,
- Bölgedeki hammaddenin işlenebilmesi,
- Çevreye etkisi.

Diyarbakır OSB Müdürlüğü'nün görevlerini yerine getirmek üzere, hâlihazırdaki teknik personeli yeterli değildir. Bu nedenle, OSB'nin teknik kadrosunun güçlendirilmesi gerekmektedir. OSB'nin mevcut personeline ilaveten, en az beş yıl deneyimli (Net Cad, Auto

T. C.
KARACADAĞ KALKINMA AJANSI
Diyarbakır Yatırım Destek Ofisi

Cad kullanabilen) 1 Mimar, 1 İnşaat Mühendisi, 1 Elektrik Mühendisi ve 1 Muhasebe Memuruna ihtiyaç olduğu değerlendirilmiştir.

OSB Müdürlüğüne her yıl hazırlanan bütçe çerçevesinde tahakkuk eden gelirlerin düzenli olarak tahsil edilemediği gözlenmiştir. Sanayiciler tarafından yapılmayan bu ödemeler, OSB yönetiminin planladığı faaliyetleri gerçekleştirememesine neden olmakta ve OSB'yi işlevsiz hale getirmektedir. Bu nedenle, OSB yönetimi tarafından alacakların zamanında tahsili için gerekli girişimlerde bulunulmalıdır.

Diyarbakır OSB'nin endüstriyel ve evsel atık suları hiçbir arıtma işleminden geçirilmeden 3 ayrı noktadan toplanarak doğaya ve Devegeçidi Çayına deşarj edilmektedir. Ağır metal ve endüstriyel atıklar içeren bu atık sular Devegeçidi Çayından Dicle Nehrine geçmektedir. Sudaki canlı organizmaların yaşamını olumsuz etkileyen ve doğayı kirleten atık sular için OSB'de Atıksu Arıtma Tesisinin biran önce kurulması gerekmektedir.

OSB demiryolu bağlantısı için TCDD Genel Müdürlüğü tarafından gerekli çalışmalar başlatılmıştır. Bağlantı TCDD Genel Müdürlüğü tarafından yapılacağı için OSB açısından maliyet doğuran bir durum söz konusu değildir. Ancak, gelinen aşamada işin hızlı yapılması gerekmektedir. Yazışmalar, kamulaştırma plan ve projelerinin kamu, kurum ve kuruluşlarındaki gecikmelerinin önlenmesi için işin her aşamada takip edilmesi gerekmektedir.

Ayrıca, OSB'nin, sağlık personeli, itfaiye, banka şubesi, atıl durumda bulunan tesisler... gibi sorunları mevcuttur.